

A MI FÜRDŐINK.

AZ »ERDÉLY« FÜRDŐÜGYI MELLÉKLETE.

AZ E. K. E. BALNEOLOGIAI SZAKOSZTÁLYÁNAK ÉRTESÍTŐJE.

1898. JUL.—SZEPT.

SZERKESZTI: HANKO VILMOS dr., A SZAKOSZTÁLY TITKÁRA.

I. ÉVF. 3—4. SZÁM.

Pártoljuk fürdőinket!

A természetnek minden sebre megvan a maga enyhítő, vagy gyógyító orvossága; megvan különösen azokra a sebekre, a melyeket maga ütött.

Ez orvosságok közül egyik sem titkos szer, mit a természet titkon készít s rejtve tartogat, hanem olyan, mint minden más Isten adománya: mindenkinek hozzáférhető, mindenki javára hasznosítható; olyan, mint a mező virága, melyet mindenki leszakíthat s mindenki szivhatja kedves illatát.

A természetnek csodás erejű gyógyító szerei: a tiszta, üde *levegő*, a mely sokszor lelket üdítő, testet gyógyító balzsamot ringat hullámain, az ismeretlen magasságból jótékony melegséggel aláhulló *napfény* és a föld mocsoktalan mélyéből felbugygyanó *forrásvíz*; a természet őseroje lüktet valamennyiben, gyöngitetlen ősi erővel.

Ezek az őserejű gyógyító szerek a fürdők és nyaraló helyek legfőbb gyógyító tényezői. A fürdők és nyaraló helyek annál jobban megfelelnek rendeltetésüknek, minél inkább érvényre tudják juttatni ezeknek a természetadta gyógyító szereknek a hatását.

Midőn juniusi napfényben fürdik erdő és mező, megindul a népek vándorlásának áradata; keresve-keresik a helyet, a hol az életnek, az egészségnek eme forrásait a maguk hamisítatlan tisztaságukban föltalálhatják, hol e mellett a lakás kényelmes és egészséges. az élet jó és olcsó, hol négy hetet eltölteni igazi öröm és élvezet, pihenése testnek és léleknek.

Sajátszerű, hogy az emberáradatnak csak alig egy kis sodra tart a magyar fürdők és nyaralóhelyek felé. Az áradat maga Tirol-, Svájc-, Stájer-, Német- és Csehország nyaralói

és fürdői felé hömpölyög, oda, a hol az élelmesség kínálva-kinálja az alkalmat javulásra, a jó és olcsó nyaralásra.

Ha jól van megválasztva a nyaralás helye, a természet hatalmas ereje: a napfényben, levegőben és vízben szunnyadó őserő teljességbe hozza mindazt, a mit tőle várnak.

Kevés ország földjében van annyi kincse a természetnek, kevés országban annyi — a fejlődés magas fokán álló — fejlődésre képes fürdő, nyaralóhely, annyi csoda hatású ásványvíz, mint Magyarországon. Másutt ezek a leg-hatalmasabb nemzetgazdasági tényezők, a nép gazdagságának, jólétének igazi forrásai.

A statisztika minden évben beszámol a fürdők látogatottságáról, az ásványvizek fogyasztásáról. Olvassuk, hogy a mult esztendőben Magyarország 210 fürdőjét összesen 80,000 ember látogatta; ezek között 12,000 külföldi. Tekintélyesnek látszó szám; de mi ez p. o. Wiesbaden látogatottságához képest, melynek gyógyító forrásainál évenként közel 100,000 ember keres gyógyulást, környékét százezer ember gazdagítja pénzével, mintegy tizmillió forinttal.

Nyolczvan magyar ásványvíz évi forgalma megközelítőleg 23—24 millió palaczk. A kronthali Apollinarisból egymagából 17 millió palaczkkal töltenek évenként. A cseh giesshübli vízből, a milyen legalább is 20 van országunkban, 7 millió palaczkkal adtak el a mult esztendőben. Ebből közel egy millió palaczkkal mi fogyasztottunk el.

A temérdek forrás közül, melyek a természet jóvoltából hazánk földjéből fölbuzognak, mindenki megtalálhatja azt, a melynél beteg, lankadt, vagy törődött teste erőt és újulást nyerhet.

Fürdőnk is annyi van és annyiféle, hogy minden külföldivel szemben tudunk magyar fürdőt állítani, a melynek gyógyító hatása nem kisebb amazokénál. Vizeinket mégsem isszák,

fürdőinket mégsem látogatják. Sem víz, sem fürdő nem élvezi a magyar közönségnek szárnyat adó pártolását s így természetes, hogy a magyar fürdő- és ásványvíz-vállalatok egy részének tönkre kell menniök az élet ádáz harcában.

A magyar közönségben ugyanis nem éppen kedvező a vélemény a magyar fürdők iránt. A közvélemény szava elég hangos arra, hogy a kinek füle van a hallásra, meghallhassa. Naponként halljuk, hogy a magyar fürdő nem szegény embernek való, inkább mulató, mint gyógyító hely, semmi kényelmet nem nyújt, a fürdőtulajdonos zsarolja, kifosztja vendégeit.

Ez a vélemény még abban az időben vert gyökeret, mikor a magyar fürdők úgyszólván arra látszottak teremtve lenni, hogy a környék arany-ifjúságának mulatóhelyül szolgáljanak.

Azok az idők rég elmúltak; a magyar fürdők fejlődése ámbár lassu, de állandó és fokozatos. Fürdőigazgató, fürdőbiztos s a fürdő lelke: az állandó fürdőorvos ma vállvetve hátrítanak el mindent, a mi a fürdő jó hírnevét csorbát ejtene. Azok az idők elmúltak, a magyar fürdők iránt táplált rossz vélemény azonban úgy belevette magát a köztudatba, mint a meleg eső a szomjas földbe.

A kétszáz és néhány magyar fürdő közül van legalább is 50, melyet magasabb kulturális nivójánál fogva jó lélekkel ajánlhat minden orvos. Valamennyien föltalálhatjuk azt, mit a fürdőkben, nyaralóhelyeken a mai idők emberek keres: a jót és olcsót együtt. Föltalálhatjuk ép úgy, mint a divatos külföldieken, melyekbe — az uralkodóvá lett vélemény nyomása alatt ezrével tódul a magyar ember.

A magyar ember veszedelmes előítéle rabja. Mihelyt valami külföldi, azt kritika nélkül szebbnek jobbnak tartja, mint a hazait. A budapesti pénzarisztokraták hölgyei a selymet Lyonból, a csipkét Brüsszelből, ruháikat Párisból, Londonból, szellemi táplálékaikat Berlinből, a hust Bécsből szerzik be. Egyik-másik még a mosást is Párisban végezteti. Egy főpapról beszélnek, kinek még csizmáit is Londonból szállítják. Hogyan várhatjuk azután a magyar ipar és irodalom eme lelkes pártolói-tól, hogy magyar fürdőben keressenek üdülést szórakozást, gyógyulást!

Legyünk egyszer igazságosak! Valamennyi külföldi fürdőt úgy tüntetni föl, mint az olcsóság, szoliditás, a kényelem, a rend és figyelmesség mintaképét, ép oly igazságtalanság,

TÁRCZA.

József főherczeg és az erdélyi fürdők. *)

Írta: Zerkovitz Emil.

A mikor a fürdőévadközeledik: kezdetét veszi a nagy kivonulás a városok tüdőrontó, poros, füstös levegőjéből — ki, az erdős, hegyes vidékek ozondús tájékára, az üdülő helyekre, gyógyítófürdőkre. Nem mondunk újat, ha megemlítjük és sajnálattal hangsúlyozzuk, hogy a magyar közönség zöme még mindig szivesebben keresi tel a külföldi fürdőhelyeket, — mitsem törődve azzal, hogy hazánkban fölösszámmal találhatjuk a legkiválóbb gyógyító tényezőkkel rendelkező fürdőhelyeket; a mi pedig a tájszépségeket illeti, bátran állíthatjuk, Erdély hegyes-bérczes vidékeinek bármely pontja győzelmesen vetekedik akár Svájcznak felmagasztalt, világhírű vidékeivel is.

Hogy közönségünk ennek daczára még sem érdeklődik hazai és kiváltképpen az erdélyi fürdők iránt, annak két oka van. Az egyik az, hogy nagy közönségünk — kellő reklám és ismertetések hiányában

*) A *Magyar Polgár* után közöljük ezt az édekes tárczát, megjegyezvén, hogy Ő fensége a tárczában említett memorandumot véleményadás végett az E. K. E. balneológiai szakosztályához tette át.

Szerk.

— tudomást sem vehet fürdőinkről; a másik ok meg az, hogy fürdőink legtöbbjén még mindig nélkülözzük azt a kényelmet, mit pénzért jogosan követel, a külföldi fürdők rafinált ízléssel és kényelemmel berendezett intézeteihez szokott közönség. A hazafiság jelszava nem kárpótolja a gyógyulást, üdülést és szórakozást keresőket a kezdetleges berendezés és egyéb hiányokért és bizony mindenki szivesebben áldoz kétszer annyit jó ellátásért, mintha olcsó pénzért rossz ágyat és élvezhetlen ételeket kap

Tagadhatlan azonban, hogy hazai fürdőink között a legutóbbi évek folyamán dicséretes versengés indult meg az eddigi szomorú viszonyok javítása érdekében és sok helyen, hol még néhány év előtt ázsiai viszonyok uralkodtak és a szabadon kínálkozó páratlan gyógyítóerejű forrásokot éppen csak a környékbeli szegényebb néposztály igyekezett úgy a hogy kihasználni, — ott ma már európai kényelemmel berendezett fogadók és fürdők dicsérik a verseny előnyét és a tulajdonosok áldozatkésségét. Most már azután a közönségen a sor, hogy pártolásával további munkára buzdítsa a fürdőigazgatóságokat, annál is inkább, mert a magyar fürdők emelésének ügye nemcsak egészségügyi szempontokból fontos, hanem kiválóan fontos közgazdasági és nemzeti szempontokból is. Az mi Karinthia, Cseh- és Stájerország iparral és mezőgazdasággal nem foglalkozó lakóainak az ottani fürdők, üdülőhelyek nagy sorozata: — azzá válhatnak a mostoha vi-

mint a minő igazságtalanság valamennyi magyar fürdőről az ellenkezt állítani.

A mult esztendőben egy divatos németországi fürdővel, hozott összekötetésbe a kenyszerűség: a mesés olcsónak kikiáltott fürdőszolid árait meg ma is sinlem.

A mi nap tanulságos históriát elcsunk egy stájerországi

fürdőről, a melyről tudjuk, hogy vendégeinek fele magyar. A fürdő hatásága üldözi a magyar orvost, mert magyar, kellemetlenkedik

a fürdőbiztossal, mert rendkívül előzékeny a magyar vendégekkel szemben. Mit csinálnak erre a jó magyarok? Azt csinálják, hogy a

következő esztendőben megint oda viszik annak a drága búzának az árát, mely a jó magyar földön termelt.

Nem egy esetet tudunk, hogy Stájerország, Karintia kies föld-

RADNA-BORBEREK.

Munkacsai L. fényképe után.

szonyok között tengődő székely népnek Erdély a maga természeti kincseivel: a gazdagság, boldogulás hatalmas erőforrásává!

Persze, ha ezt el is akarjuk érni, úgy még nem elégséges a »pusztában kiáltónak szavaként elhangzó feljajdulás«, — itt cselekedni kell, még pedig sürgősen, ha célzt akarunk érni. Éppen ez a célz lebegett az én szemeim előtt is, a midőn már több éve beléptem azok közé, kik hazafias lelkesedéssel, eszményiés — a székely nép érdekében való anyagi eredményeket remélve, az erdélyi fürdők ügyében széleskörű mozgalmat indítottunk meg. Mi türés-tagadás — a rendelkezésünkre álló eszközök, az irott és az élő szó — ezen ügyek szolgálatába gyöngye fegyvereknek bizonyultak. Másfelé kellett az üdvös és teljes eredményt ígérő kezdeményezés forrását keresnem.

Tátrafüred, Czirkenicza, Abbazia, Lovrana stb. fellendülése, pompás fejlődésének eredetét kutatva, arra a tapasztalatra jutottam, hogy mindenütt, a hol a legmagasabb körök részéről történt a kezdeményezés, a további fejlődés már szinte rohamos volt. Tekintetem rögtön odairányult, honnét egy hazafias ügy előmozdítását, pártolását teljes bizalommal remélhettem. A legmagyarabb főherceghez, József főherceg ő Fenségehez fordultam, egy terjedelmesebb memorandumban feltárva az erdélyi fürdők jelenlegi kedvezőtlen viszonyait és mellékelve egyszersmind »Bálványos-fürdő és

jéről különösen a gyermekek olyan bajokat hoztak haza, melyeket ha otthon maradnak, elkerülhettek volna. A következő esztendőben bi-

a torjai Kénes-barlang« című, mu't évben megjelent ismertetésemet.

Reményeimben nem csalatkoztam: ő Fensége előbb levélben fejezte ki köszönetét az előterjesztésért, majd pedig sürgönyileg hivatott meg kihallgatásra.

Felejthetlen lesz reám nézve mindenkor ez a kihallgatás, — de nem éppen az a páratlan szívélyesség teszi feledhetetlenné, a melylyel a Fenséges ur fogadott, hanem azok a nyilatkozatok, a melyeket a teljes joggal oly népszerű és szeretett főherczeg tett. Kérelmem előterjesztése után, ő Fensége hosszasan érdeklődött az erdélyi fürdők jelenlegi állapotát illetőleg, — megemlítve, hogy a »Bálványosfürdőn (torjai kénes barlang) néhai báró Apor Gábor államtitkár által létesített modern berendezésű telepen is járt és az ottani szénsavgyárat is alaposan is megtekintette. Az erdélyi fürdők érdekében tett nagyfontosságú (de még a nyilvánosság elé nem hozható) rendkívül örvendetes ígérete után pedig azzal zárta szavait, hogy »... mindenkor kész örömmel igyekezem ilyen hazafias ügyek munkájában résztvenni, mert boldognak érzem magamat, ha édes, szép hazánknak szolgálhatok!«

Vajha hazánk minden egyes polgára megszívlelné a Fenséges urnak ezen igaz hazafisággal tett kijelentését.

Munkácsi L. fényképe után.

SZÁLLÓ A RADNA-BORBEREKI E. K. E. FÜRDŐN.

zonyosan másfelé vitték őket szüleik. Dehogy vitték másfelé; elvitték megint Stájerországba, illetőleg Karantiába.

Magyarország fürdői és nyaralóhelyei — melyek úgyszólván kínálják az üdülés és egészség föntartás olcsó és kényelmes módjait — még szóba sem kerülnek.

Ha üdülni akarok, mondja az én magyarom, pénzemért követelhetek a fejlett izlésnek megfelelő kényelmet, jó és olcsó ellátást, sőt megkövetelhetem a szórakozás eszközeit is. Ugy hiszem senki sem kívánhatja tőlem, nagy nehezen kitépven magam 11 hónap verejtékes

munkájából, gondjaiból, hogy merő hazafiságból valamely primitív berendezésű magyar fürdőben huzzam meg magam. Ezt nem is kívánja senki, de az már hazafiság dolga, hogy egyenlő nivóju fürdők között a magyarnak adjuk meg az elsőséget. Jó lélekkel mondhatjuk, hogy fürdőink között van legalább is 50, a mely semmi tekintetben sem áll a külföldi fürdők nivója alatt.

Főerőnk a földben van, ebben az áldott magyar földben. De megtörténhetik, a mint az idén is megtörtént, hogy egy országos elemi csapás tönkretesz egy egész esztendő munkájának gyümölcsét a következő esztendő mindennapi kenyerét. Milyen jó volna, ha ilyenkor a megélhetésnek más forrásából is merithetnénk.

Külföldi példák mutatják, hogy egy fürdő mily bőséges kereseti forrása lehet a vidéknek, hogy látogatott fürdőhely ott is jólétet varázsol, hol az anyaföld mostoha mivelőivel szemben. Felette fontos dolog volna, hogy fürdőre szánt pénzünket ne vigyük ki, hanem itthon adjuk tovább, hadd gyarapodjék tőle ez a szegény ország.

A modern élet mindent forgalomba hoz és értékesít, a mi kelendő. Hogy a kornak ez az irányzata gazdasági életünknek ezen a mezén még oly kevéssé érvényesült, annak részben a fürdőtulajdonosok is okai, kik ugyancsak

Régi fürdőélet Magyarországon.

Most mikor nyaranta az emeletes kofferokkal meg rakottbérkocsik egyre sűrűbben vágatnak ki az indulóházak felé — és a budapesti ember menekül a Balaton hűs hullámaiba, Erdély fenyvesei közé, vagy másfelé bizonyára érdekelni fogja olvasóinkat, hogy fürdőztek a rég elmúlt századokban.

A fürdőélet Magyarországon jóval korábban kezdődött, mint sok más nyugoti kulturállamban és a középkorbeli magyar főurak kastélyaiban majdnem mindeütt volt fürdőház.

Thassy Klára 1650-ben, hogy férjhez ment, lengyeljébe fürdő lepedőket is kapott, még pedig, mint az inventárium mondja: 25 házi szőttes és 24 skófiumental kivarrott selyem feredő lepedőt.

Kapy, budai várkapitány pedig, ki 1388-ban pestmegyei, tétényi uradalmiért Zsigmond királytól több sárosszegyei falut cserélt s egy régi, avarkori romból Kapivárat építtette, az építőmesterral kötött szerződésben ott áll, hogy: tartózik feredőházat is csinálni és két kő és két rézkáddal ellátni.

De nemcsak a kastélyaikban vannak fürdőszobák, de a gyógyítóhelyeket is felkeresték elődeink. A meleg forrásokat elődeink bányának hívták, ezért mondja még most is Szalonta vidéki, meg a sárréti biharmegyei paraszt, hogy: Felix-bánya meg Püspök bánya, a Nagyvárad közelében levő gyógyítóforrásokra.

Csáky István, felső-magyarországi főkapitány, a kit 1687-ben Karaffa az eperjesi vértörvényszéken hűlelőségi gyanuba akart keverni, megszabadulva Eper-

jesről, egyenesen Krynica lengyelországi fürdőbe ment és innen irt levelet Bónis Lászlónak, biztatván a nemes urat, hogy: hagyd oda kisség toltsvai szellős házatad és jer gyönyörködni a fenyvesek közé, a hová nem ér el b... Karaffa keze.

1701-ben Savoyai Jenő herceg ráczkevei kastélyában tartózkodva, használta a Duna-fürdőket.

A Csepel-sziget akkor a herceg tulajdona volt, és szép, nagy fürdőházat csináltatott oda, melynek a romjai még a mult század közepe táján is megvoltak és később Albert szász tescheni herceg, Mária Terézia veje hordatta le azokat.

Eszterházy Ferencz, pozsony megyei alispán neje, galanthai Besseney Ilona, már a XVI században látogatta meg a bajmóczi fürdőt, melyről Beniczky Péter a költő is emlékezik egyik levelében.

Érdekes, hogy a fürdőket már a középkorban is kellemetlen kérék elől való buvóhelynek használták, vagy pedig szétment partik után vitték oda mamák leányaikat.

Erről tanuskodik Bakics Anna, Révay Mihályné, egy 1586-ban kelt levele, melyben azt írja: Ilonát egy morvai nemes kéreti, ismét a fiamnak is kínálnak egy morvai leányt, az országos fő marsall hugát, de az lel kem urammal magyar vót és menyet kívánánk, azért is a fiut küldjük Forgách uramhoz kisasszony-látásra, Ilonát pedig viszem Stubnyára a feredőbe. Ungnád Kristóf horvát bánnak neje, Lossonczy Anna, Balassa Bálint ideálja, a kit Júlia név alatt tett halhatatlanná a legzseniálisabb, de legboldogtalanabb magyar trubadur, több ízben használta a Krapina-Teplitzi, horvátországi fürdőt.

A bánné nagy kísérettel jött, saját butorát, ágy-neműjét használta, külön épületben lakott és bécsi szakács főzött a báni asztalra.

keveset tesznek arra, hogy fürdőik jó tulajdonságai a hir szárnyára kerüljenek.

Jól tudjuk, hogy az emberek nagy forgatagában csak azt veszik észre, a ki életjelt ad magáról. Különösen fontos volna fürdőink részéről a sajtó szolgáltatának igénybevétele; a sajtóé, a melynek szava legmesszebbre hat, s a melynek hirdetései a pub-

likumra soha sem tévesztik el hatásukat. Az első hirdetést az olvasó észre sem veszi, a másodikra rápillant, a harmadikból átfut két sort, a negyediket már elolvassa, az ötödiknél már gyorsan pakkol és siet a kiszemelt fürdőbe.

Hankó Vilmos dr.

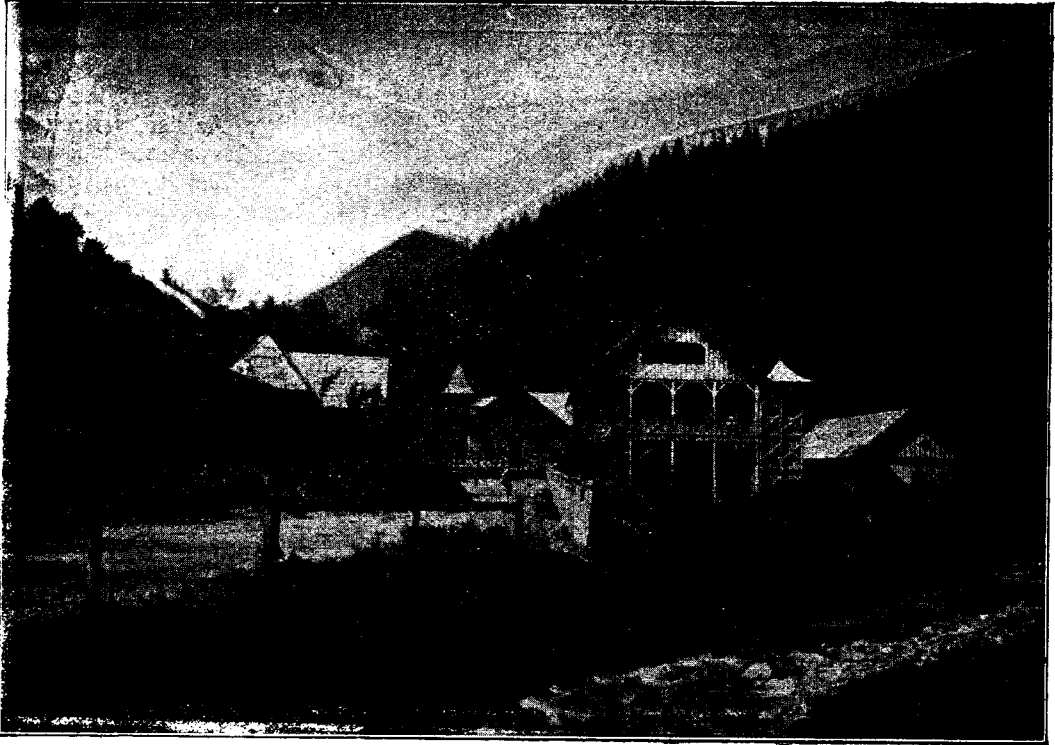
Főuraink a külföldi fürdőket régebben nem igen látogatták. Egyedül Telegdi István, Mátyás király egyik olvajdája említ külföldi fürdőt diákjával íratott levelében, mondván, hogy nagy gyomorfájásai miatt valami híres franciaországbéli vizek látogatását javasolja az olasz doktor.

Bebek Györgyné -- Patócsi Zsófi, Szádvár hősies védőjének neje is tesz említést valami meleg feredőről, a melybe orvosságos füveket tettek s a melyet az úrnő 1655-ben használt. Romy Katalin asszony, Bakács Sándor neje pedig 1640 körül egy vasvármegyei forrást használt, kinos asszonyi nyavalya ellen, a mint ez föl van jegyezve a család diákja által vezetett diáriumban.

Bajalich Adám báró, a hétéves háboru, de különösen az 1788 - 1790-iki török háboruk ismert vitéze, 1790-ben egy szegedi rokonához írott levelében említi hogy: a Ditterbachnál szerzett kinos köszvény miatt a budai bányákat rendelte a feltser, a hová Isten segedelmével jövő szüzhavának első napján el is indulok.

Kazinczy Ferencz a zemplénmegyei Erdőbényét szerette különösen. Egy időben nagy gyengeség járta és akkor két egész hónapot töltött a kies helyen és Bassányival és Baróti Szabó Dáviddal itt beszélte meg az Orfeus című folyóirat tervét, melyet aztán Kassán, a mult század nyolczvanas éveiben meg is indított.

Már ebben a században kényelmes, szép fürdőházakat építenek és a harminczas években már nemcsak a beteg, de az egészséges emberek is járnak fürdőni. Akkor még csak a főrendek, a nemesség, de ma már a legszerényebb polgár is elmegy üdülni, fürdőzni és a nyaralást elengedhetlenné tartja minden fővárosi.

AZ E. K. E. ÉPÜLETEI RADNA-BOÁBEREKEN.

Munkósi L. fényképe után

Összejövetelünk utóhangjai

fürdőügyi összejövetel lezajlása után az »Ellenzék« közlést hoz fürdő- és ásványvíz ügyünk fejlődésének feltételeiről Dr. ... O. toliából. Az érdekes cikkből, melyre később reflektálni fogunk, közöljük a következő részt:

Fürdő orvosaink nagy része, ha volt is külföldön még álmában sem tanulmányozta azt, hogy mily szigoru elvek és rendszabályok mellett kurálnak Karlsbadban, Lindewiesében, Wörishofenban, vagy másutt. Fürdőorvosainknak jobbára kenyérkérdés a feladatuk. Semmi más. Engedik a beteget azt cselekedni, a mi jól esik. Tisztelet a kevés kivételnek, hazai fürdőorvosaink nagy részének sem tudása, sem czélja, sem gyakorlata nincs ahhoz, hogy voltaképpen mi a funkciója. Rendel határozott, szigoru rendszer nélkül, kezel tapasztalaton alapuló czél nélkül. Jár, kel a betegek között s legtöbbször, hogy kedvét keresse, azt tartja jónak, a mit a beteg kíván

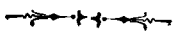
Ha fürdőinket látogatottá akarjuk tenni, gondoskodjunk első sorban minden tekintetben kiválóan képzett, tapasztalt, jó fürdőorvosokról, kik hivatással, erélylyel látnak feladatuk után, nem engednek a beteg után és a kiket helyes gyakorlati ismeret és nem nagy képűsködés vezet orvosi tanácsaik megadásában. Ezt pedig csak úgy érjük el, ha a hivatással bíró szakférfiaknak külföldön, a fürdőkön, a gyakorlati ismeretek szerzésére, a gyógyítómód hatására, azok eredményeinek tüzetes megfigyelésére alkalmat nyújtunk.

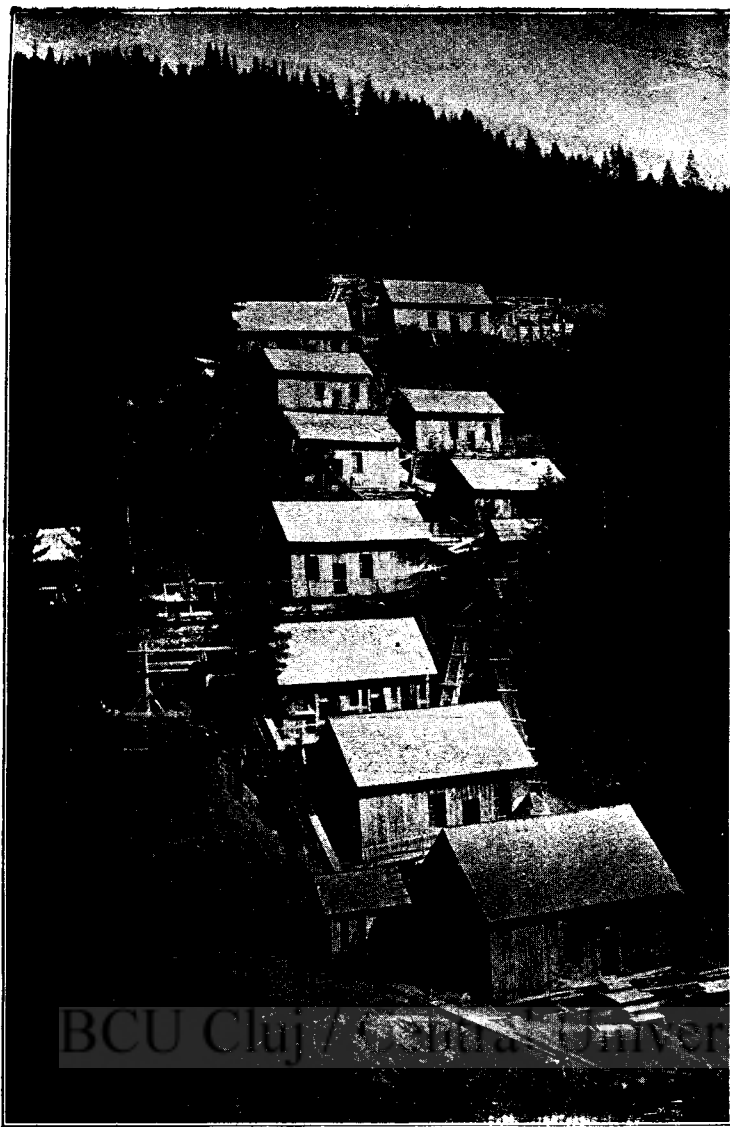
Míndezeket sem a klinikákon, sem a könyvekből tanulni nem lehet.

Egy kitünő és hivatása magaslatán álló fürdőorvos többet ér százezer frt ára reklamnál; többet hódít egy maga, mint száz balneológiai kongresszus.

Az ilyen embereket már az egyetemen ki kell válogatni, külföldön gyakorlatilag ki kell képeztetni és mint fürdőorvost megfelelően kell díjazni.

Az ily orvosok munkálkodása nyomán emeletházak emelkednek pár év után azokon a gyógyítóhelyeken, a melyekre működésüket kiterjesztik,

A RADNA-BORBEREKI BÁNYA-TELEP. Munkácsi L. fényképe után.

A fürdőnek virágzása, bel- és külföldiek által való látogatottsága egymás után és rohamosan fog bekövetkezni.

Természetesen ily fürdőn a rend, az étkek készítése, kiszolgálása mind megváltozik s alakul a szerint, a mint az intéző és ellenőrző orvos azt előírja. A pacienseknek jogos panaszra okuk és alkalmuk ily helyeken nincsen. Az ilyen gyógyítóhelyekre megnyugvással, szívesen küldik a beteget a rendelő orvosok, kik jól tudják, hogy a víztől és levegőtől csak úgy gyógyul meg a beteg, ha irányítják, szakszerűen kezelik, ellenőrködnek, hogy az egyéni gyarlóságok, hibák, apróbb kicsapongások elkövetésétől megóvassanak a paciensek.

Szóljanak ehhez a kérdéshez a rendelő orvosok, mert hiszen ez fontos, akár fürdőügyi, akár közegészségügyi tekintetből, vagy hazarészünk forgalmi és finansziális érdekeiből tekintsük is a dolgot. Mondják meg őszintén, mert hisz őket legtöbb méltatlan vád illeti a paciensek külföldi fürdőkre irányítása miatt; mondják meg, elég-e az, ha valaki hazai egyetemet végz, hazai klinikákon gyakorlati ismeretet szerez? Nem volna-e feltétlenül szükséges az, hogy ahhoz a fürdőhöz, melyen jövőben működni óhajt, hasonló és kellően berendezett külföldi gyógyítóhelyen, mint assistens egy, vagy két idényen át gyakorlati tapasztalatokat szerezzen.

Nyilatkozzanak a rendelő orvosok, mik azok az elemi követelmények még, az elmondottakon kívül, a

melyek a fürdők látogatottságát előmozdítják, a gyógyulást sikeressé teszik.

Fontos dolog ezeket számba venni és a jövőre nézve tájékozásul felhasználni.

Az ásványvizek terjesztésére nézve, kevesebb a mondani valónk.

Dohányt, gyufát, sört, szeszt egységes árak mellett árulnak az országban mindentűt. Szóda vizet is minden város vendéglőjében, körülbelül egy árért lehet kapni. Nem így van az ásványvizekkel. Vegyük például a borszéki vizet. A borszéki vizet Kolozsvárt árulják a vendéglősök 20 krért. Veszik 7 krért. Nyernek rajta 13 kr. Budapesten, Szegeden, Aradon, Temesvárt, Pécsen, Fiumében kapják a vendéglősök szállítással együtt a literes üveget 10 krért. Adják a következő árakért.

Aradon	35 kr,	nyer rajta	25 kr.
Temesvárt	40 kr,	»	» 30 kr.
Szegeden	40 kr,	»	» 30 kr.
Fiumében	50 kr,	»	» 40 kr.
Bpsten	40 kr,	»	» 30 kr.

Ezenfelül még az üvegen is nyernek. Mert szállítja a forrás kezelőség négy krba s eladják a vendéglősök 8 - 10 krért darabját.

Önként kitűnik tehát az, hogy az ásványvizek terjesztését, maguk a vendéglősök akasztják meg, kik valósággal uzorát szednek egy-egy üveg vizért.

Mi volna itt a teendő? A teendő az volna, hogy a forrás tulajdonosok egység árakat állapítsanak meg, a melyeknél drágábban a vizet eladni nem szabad. Ez egységárakat a vignettákra nyomassák reá.

Gondoskodni kell arról, hogy minden számottevő nagyobb vendéglőben kapható legyen a szikvíz mellett egy-két fajta hazai ásványvíz. A közönség, ha egyárban kaphatja, szívesebben fogyaszt egészséges ásványvizet, mint legtöbbször szennyes vízből, mérges anyagok hozzáadásával készült szódafröccsöt.

Dr. — Ó

A radna-borbereki fürdőben.

Irta: K. Nagy Sándor.

Oh! szép vagy én édes hazám, — áldottak, testőiek a te vidékeid, telve vannak hegyeid nemes érzekkel és völgyeidben gyógyító források bugyognak fel.

Ha eljön a nyár az ő forró napjaival: a városra kárhóztatott ember igyekszik kivinni magát a hegyek közzé, hogy a szabad természet kebelén visszanyerje megrongált egészségét, kipihenje a különben az idegek kimerülésére vezető fáradozásait.

Ezek közé tartozunk mi is.

Elővettük a térképet, körülnéztük az egész országot és a hol legsötétebbnek láttuk a hegyeket, legritkábbnak a falut, arra esett választásunk. Voltunk már a legmagasabb északon, a legdélibb csúcson, lakásunk az ország szívében; lássuk tehát a szép Erdély legészakkeletibb részét is.

Igy kerültünk az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* legszebb és legfestőbb vidéken levő kis borvizes fürdőjébe: *Rudna-Borberekre*.

Hol van ez?

Sokan kérdik, kevesen tudják.

De nem kell próféta iheret annak megjósolására, hogy nincs messze az idő, mikor ezek a gyönyörű völgyek megtelnek üdülést kereső vendégekkel, a gyógyulást találó betegek hálája összevegyül a fenyvesek zugásával s a túristák csapatai utat vágnak a lerohanó patakok mellett és a magas csucskra épült menedékházakon, an lengeti a zászlót a máramarosi vagy bukovinai havasok szellője, annak jeléül, hogy a természetkedvelők minden irányból összegyűlnek oda, az örök Isten legszebb templomában, melynek fenyőkkel csak félig befedett hatalmas, rendithetetlen oszlopát homályba borítják az alantabb járó felhők, míg egy-egy légáramlat szét nem oszlatja a gomolygó foszlányokat. . .

Vagy úgy: hol vagyunk?

Vegyétek elő a térképet.

A kincses Kolozsvárban üljete fel a szamosvölgyi vasútra, mely Deésen keresztül Besztercze-Naszód vármegyébe — Erdély északkeleti szegletébe — vezet. A vármegye nagyteknintélyü középpontján: Beszterczén túl már nem lévén vasút, szálljatok le és üljete át kocsira.

Ne irtózzatok a kocsikázástól. Kocsi és út egyaránt kényelmesek s az előbb szelidebb, később mindinkább vadregényessé válló és felséges háttérrel bíró hegyes-völgyes vidék elfeledteti veletek az út fáradalmait. Kivált a Bukovina felől határhegységet tevő festői Borgói-hegycsoport s aztán előbb a Besztercze, majd az Ilva-, majd a Szamos-völgye egészen fel Oradnáig, hol az egyenesen északra nyuló Bajlor-völgyben kell még f. l. kocsikáznotok egy óra hosszaiig, hogy elérjete ide: Borberekre, melyet Kohó-telepnek hivatalosan elelőtt s némely térképen csak egy másra tett két kalapács-csal van megjelölve, mint bánya-hely.

Elszörnyüködtök, ha megmondom, hogy Besztercze ide 56 kilométer, de nem hiszite el, ha megteszite ezt az utat, olyan rövidnek tetszik az idő s a mikor ide érve szétnézte, azt fogjátok mondani, hogy kétszer ennyi kocsikázást is megérdemelne ez a hely, ez a fürdő.

Az egész falut nem lakja annyi lélek, mint például Budapesten egy közönséges háromemeletes házat. De ez a falu példásan tiszta, úgy az utcája, mely

a hivatalos Bajlor-völgyben, vagy a helyi nyelven Izvor patak két partján húzódik végig, valamint fehérre meszelt, zsindelelyel fedett házai, melyek között van ugyan kéménytelen, de ezek is másként fehérén kandikálnak ki a fák sűrűjéből, a meredek hegyoldalakon.

Az utcákat mindennap seprik.

Van temploma is, habár az épület másik végében laknak, papja nincs, hanem az ó-radnai plébános látja el a vallásos bányászok lelki szükségleteit.

Mert az egész falut csak bányászok lakják, akik a faluban levő olvasztónál, a falun kívül levő zuzónál és a másfélórányira eső bányákban vannak elfoglalva. Hétfőn délben felmennek a bányákhoz s ott maradnak a nehéz munkában péntek délig, mikor hazajövet családjai, házaik körül végzik a dolgaikat.

Maga a fürdő a falu közepén van, de ne gondoljatok ám falusi falura, hol a szomszédokat csak egy kerítés választja el egymástól, néha még az se. Itt patakok, előre toluó hegyrészek, vagy völgyek teszik meg ezt a szolgálatot. Es a mint kilépünk a szállóból, már az erdőben vagyunk, minthogy maga az egész falu is erdőben áll.

A túrcónak 2 szállója van, mindkettő emeletes, megfelelő számú, jól berendezett s kényelmes szobákkal; jó kiszolgálattal, — izléses konyhával és kiválóan előzékeny igazgatóval, a ki képes a saját szobáját is ideadni a vendégek részere. (Az idén is oda adta a szolnok-dobokamegyei főispánnak: Br. Bornemisziának.) De ha valaki a szállóban nem kapna lakást; talál eleget a faluban: tisztát, kényelmest; mert ezek az itt lakó jó és derék bányászok már úgy építkeznek, hogy legyenek kiadó szobáik.

Van hideg (8 fok) és meleg vasas-savanyu-viz fürdő, ivókutjából gazdagon buzog elő a kellemesizű, jelentékeny szénsavat és bicarbónát tartalmazó, kitünő

BÁLVÁNYOS FÜRDŐ.

borviz, mely sápadtság, vérszegénység, gyengeség, ideg-
betegség és női betegségek esetében nagy hatással bír.

Vidéke festői szép, itt-ott vegyes, de majdnem
egészben tiszta fenyves, ozondús levegővel, gyönyörű
völgyekkel, fellegek közzé nyuló hegyekkel . . .

Jertek, bámuljátok a természet nagyszerűségét és
velünk együtt a nyár jöttével élvezzétek az üde levegőt, a
betegség-üző és idegeket aczéložó borvizet ! . . .

Málnásfürdő.

Irta: Ötves Gerő dr.

Háromszék megyében az Olt folyó jobb partján
a tenger színe felett 584 m. magasan, hegyek
által körülvéve, szelektől véve, egy tágas völgy-
ben fekszik.

E fürdő, mely a vasúti állomástól alig van egy-
negyed kilométernyire, oly bőven van megáldva termé-
szeti kincsekkel, s forrásainak száma, melyek a legki-
tűnőbb gyógyítóhatással bírnak, oly nagy, hogy maga ezen
körülmény szép jövőt biztosít ennek a kedves kis für-
dőnek.

Van három hideg tükör fürdője, melyek közül a
»Herkules« nevet viselő kén-szénsavas víz 13 - 14 C°,
s mint ilyen csúsz, köszvény, különböző idegbántalmak-
nál, aranyér, valamint elgyengülés eseteiben stb. szép
sikerrel használják; ugyanilyen hatással bír az újabban
átalakított »Venus« hideg tükörfürdő, mely az elsónél
két fokkal melegebb.

A »Nepün« fürdő igen sok vasat tartalmaz s így
női bántalmak, vérszegénység ellen az alább említendő
ivóvizek rendszeres használatával összekötve, szép sike-
reket érhetni el.

A fürdőnek majdnem összes területén találni az
u. n. láp (moor)-földet, melylyel kádfürdőkben meleg
vasas vízben rendszeresen elkészítve, igen szép és gyors-
eredményeket érhetni el a legkülömbözőbb bántalmak-
nál, melyek fentebb nagyrészt fel vannak említve, to-
vábbá idült lóboz folyamatok, izzadmányok felszivodá-
sának előmozdítására 30 - 40 fürdő használata elégsé-
gesnek bizonyult. Idült éktelenítő izületi lóboz és csu-
zoknál hosszabb idei használat után a teljes gyógyulás
a legtöbb esetben biztosra vehető.

Az ivóvizek közül kettő van használatban, melyek
vasas és kevés jodtartalmuknál fogva vérszegénység és
görvélykor ellen sikerrel használtatnak.

Van egy rendkívül dús szénsavas száraz gőzlője,
mely megfelelő átalakítással használható állapotba hozva
igen kitűnő gyógyítóeszköze lenne a fürdőnek.

A fürdővendégek befogadására 120 egyszerűen
berendezett szoba áll rendelkezésre s a fürdő a leg-
szükségesebbekkel el van látva. Posta és távirtda helyben.

Fürdőigazgató: Herepey Károly.

A fürdőorvos, ki állandóan a fürdőn lakik: Ötves
Gerő dr.

Büdöspatak.

— Egy új fürdő. —

tavaszkor Kárpátoktól-Adriáig az összes képes és
képtelen lapokban megindul a csindaratta, a
reklám, a melyben a hazai és külföldi fürdők
versenyben igyekeznek túlkiabálni egymásnak
csodahatású gyógyítóvizét, ozondus levegőjét és mérsékelt
árszabását.

És ha az igazat megvalljuk, a koncertben még
mindig a külföldi fürdők a solisták. A mieink csak
amugy kontráznak amazoknak.

De sem zenei értekezést írni, sem szegény nyo-
morral küzdő »fürdő igazgatók« nevében siralmas
jerimádót hallatni nem szándékom.

Olvastam a minap, hogy az E. K. E. milyen buzgón
fáradozik az erdélyi fürdők felvirágoztatása érdekében. Va-
lóban, ez az egyesület, mely fiatalága daczára már is oly
szemmellátható eredményeket tudott munkálkodásával el-
érni, sokat tehet, de nem mindent. A dolog a közönségen
fordul meg. Mert a publikum manapság inkább hallgat az
olyan u. n. »prospektusra«, melyen a külföldi kapaczitá-
sok, nagynevű *Katánghy* Menyhérték ajánlgatják ezt vagy
azt a fürdőt az emberiség összes bajainak gyógyítására, és
tudomása sincs egyes, elrejtett gyógyítóhelyekről, melyek
igaz, hogy egyes bajokban csoda hatással bírnak, de
van egy szarvas hibájok, az, hogy botrányosan olcsók.
Ilyen fürdőbe menni, vagy gyógyulás céljából fürdőzni
manapság nem sikk.

Egy ilyen fürdőre kívánom az E. K. E. és a pub-
likum figyelmét e soraimmal felhívni.

E fürdő neve: *Büdöspatak*. Ez esetben »Nomen
est omen«, mert e víznek a szaga bizony nem igen
versenyez a kölni vízzel, — sőt! Hancsák hatása, az
bámulatos. Csupán a környékbeliek használták eddig,
mert nem volt idegen vendégek befogadására elren-
dezve. Öreg paraszt oláh asszonyok, kiket ökörsze-
keren szállítottak a fürdőhöz, ennek egy heti használata
után, saját lábukon mentek haza a harmadik, negyedik
faluba. Az édes anyám, ki tavaly a lábán járni is csak
kinos fájdalmak árán tudott, néhány fürdő vétele után
köszvénybajától teljesen kigyógyult.

Nem vagyok orvos, de jó lélekkel tanácsolhatom,
kinek ilyen (köszvényes, reumás) baja van, és nem azért
megy fürdőre, mert mulatni, hanem gyógyulni akar,
próbálja meg *Büdöspatakát*, nem fogja megbánni. E
fürdőnek a levegője nem ozondus, csak olyan egyszerű
pormentes, paraszt falusi levegő, mely a városi tüdő-
nek balsam. Ujjonnan épült, most megnyíló csinos ven-
déglobjében csinos szobák, jó koszt áll rendelkezésre
falusi árak mellett. Szegény embernek, beteg embernek
e fürdő valóságos áldás. Gyógyulást talál benne és nem
kerül többre, mintha Kolozsvárt otthon tölti a nyarat,
nyelve a port és a vízvezetéket. Tessék megpróbálni!
Az E. K. E. kiküldhetne valakit e fürdő megtekinté-
sére. A vasuti állomása Nagy-Ilonda (Szolnok-Doboka m.)
Kolozsvárról a II. oszt. 2 frt 40 krba, a III. oszt. 1 50 krba
kerül a kiutazás. Nagy-Ilondától a fürdő, gyalog 1/4
órányira van, különben a tulajdonosa *Móricz Károly*

n-ilondai birtokos érdeklődőknek készséggel nyújt bővebb felvilágosítást Nekem semmi érdekem e fürdő felvirágoztatásában nincs. Csak éppen annyi, mint a Kárpát-Egyesületnek. És ha e soraimnak lesz valami eredménye, büszke leszek reá, hogy Erdély balneologiai ügyének szolgálhattam.

E--k

Két fürdő.

Kászon.

Nem a férfiak erejét edző Kiruly, nem a nők honleányi hivatását dédelgető Homoród ez a Kászon, hanem a serdülő gyermeksereg új vért adó titkának páratlan hatásu adománya. Hogy pár órányira fekszik a Nyergeres tetőtől, melynek fenyőillattól balzsamos levegőjü ormán díszes emlékkő hirdeti a csiki atyafiak leonidászi vitézségét az örök-emlékü 48-ból, azt Sicilia népének fölösleges mondani. A közlekedési utak minden irányban kielégítők, bár az Udvarhely—Szereda közti vonal kerékpárnak készült serpentinjait sehol fel nem találhatni. Főkép — a jó időben is — Jakabfalvától a fürdőig kerek egy órát tartó út valóságos löizasztó. Nő de az egészség reményében még az Állatvédő egyesület tagjai sem sajnálják a szegény párakat. Kászon, mint a fürdők legtöbbje, völgykatlanban fekszik, ritkán szeles, a környező hegyek koronái a felhők irányát is megváltoztatják, vihar idején pedig valósággal villámhárítók. A telep valamivel kisebb, mint Homoród, bár lehetne akkora, sőt lesz is, mert a fürdő tulajdonosa ellensége volt minden újításnak, mint orthodox polgártársaink, de nap-nap után az a szomorú hír hallik, hogy a 76 éves aggastyánt makacs szívbaja előbb-utóbb sírba teszi, de a modern szabásu örökösök kezében a fürdő újra születik.

S erre szükség van, ha nem akarnak holt tőke birtokosai maradni. A mi hosszú évek óta újtásszámba megy: a meleg fürdő, kényelmes és tiszta 8 szobával; ezt is a vízelem romboló szeszélyének köszönhetni. Pár évvel ezelőtt a megdagadt hegyi patak magával sodorta a régi rozoga fürdőépületet, egy kis leányka ott is lelte a hullámsírban halálát s így kellett új meleg fürdőt építtetni. A hideg fürdő is kibővült s külön van a férfiak, külön a nők számára, mi által a fürdés nincs időhöz kötve. Az erdő nagy része nyírfa, egy egy fenyőtáblával tarkítva és a levegő élenyítve. Valamikor ezek a fenyők kiültetés végett valának így csoportosítva, de úgy látszik gazdájuk ezt is elrestelte. Legkényelmesebb lakás a középpontban fekvő kétemeletes faépület 14 szobával; mellette van a borvízdugó és pecsételő felett 2 szoba; a meleg fürdő feletti u. n. Orbegóban, hol a bálákat is rendezni szokták (ha ugyan van ki és kinek, inkább szolid kvaterkák légmentes tanyája), 2 szoba; mellette az u. n. Oroszfa 4 szobával; lette Szebastopol 4 szobával, a legjobb levegőjü egészen az erdőszélén, aztán a »Bagolyvár« stb. szobacsoportok.

A szobákat napjára fizetik, ki ki addig ülhet, a míg tetszik s az árak 1 frt és 70 kr közt váltakoznak. A ki nem bízik a kászoni Gringoárok becsületességében, fürdőkádja hidegjét a főkút vízből is hordhatja. Hogy milyen a víz hatása, minő elemeket tartalmaz s mennyi vizet ad óránként az, *Hankó* dr. már régen megírta.

Az életmód aránylag olcsó és bővében van mindenki a házi nyári konyhaszükséglet minden cikkének. A szomszéd falu ellát mindennel. Naponta pompás kififacsartot, meg kalácsot hoz a pék, kétnaponként húst a mészáros, veteményt meg zöldséget, majorságot és tejfelt a jakabfalvi gyerek; a tej kupája 10 kr, a hús

kilója 40 kr. A ki nem főz otthon, ott a kitűnő konyháju vendéglő nagy adagu és jutányos áru főztjeivel. Szóval egészségünk központi telepének apprehensiv hangulat keltésre nincs oka. Szórakozásra pedig egy nap nem elég.

A ki négy lábura vágyik, azt is célba veheti. Azt mondják, bár nem látták, hogy túl a hegy-háton párosával czammog a medve, csordánként túr a vadkan és valóban csapatonként iszik az őzike. Szabad a vadászat, benne van ez a jog is a kurtaksában. Hogy a fürdő külső képe tavaly óta is haladt, azt szemmel láthatni. A régi meleg fürdő két partját pompás fahid köti össze, mely *Majláth* gróf püspöki körútjának köszöni létét; a fürdő derék vezetője ugyanis, úgy vélvén, hogy a püspök ide is föllátogat, a különben katolikus tulajdonostól kitudta nyerni, hogy híd épüljön.

És a kit első említést illetett volna, Kászon-fürdő földi gondviselője, mindennek, mi a fürdőn kell, szives adója, az az örökifjú kedélyü Málnási bácsi; örmény szív, székely kedély, magyaros vendéglátás, ime ez a szent háromság, mely a fürdő megfizethetetlen totum-fakjának barátságos egyéniségét kidomborítja, kedves feleségével együtt. Kiváló jellemvonása, hogy minél többet kérnek tőle, annál szivesebben adja.

Szóval jó levegő, olcsóság, biztos gyógyulás, barátkozó közszellem lakik Kászon földjén s főleg azoknak ajánlhatni, kik házasodni vagy férjhez menni akarnak. Hogy az idő itt is szeszélyes, arról még Málnási bácsi sem tehet.

Kiruly.

Oláhfalutól másfél órányira a kies Kirulyvölgyben fekszik Kirulyfürdő, melyet a nagy közönség nem igen ismer, mert el nem tagadható, hogy eldugottsága mellett — különösen jó út hiánya miatt — alig hozzáférhető. De szépsége és jósága mégis majdnem századok óta ismeretes.

A mult és jelen században a legutolsó évtizedig kizárólag a szászok fürdője volt, kik éppen azért, hogy e szép helyen háborítatlanul lehessenek, csak örültek, hogy fürdőjük oly jól el van rejtve s semmit sem is tettek föllendítése érdekében.

Most azonban fölismerték mások is e fürdőnek minden tekintetben mutatkozó kitűnő tulajdonságait. Ugy portól teljesen mente-, fenyőillatos levegője, mint ivó- és fürdővíze az erdélyi fürdők legtöbb vasas és szénsavas vizeitől annyiban különbözik, hogy kéntartalmánál fogva egyrészt ivásra élvezhetőbbé, emészhetőbbé és hathatósabbá teszi.

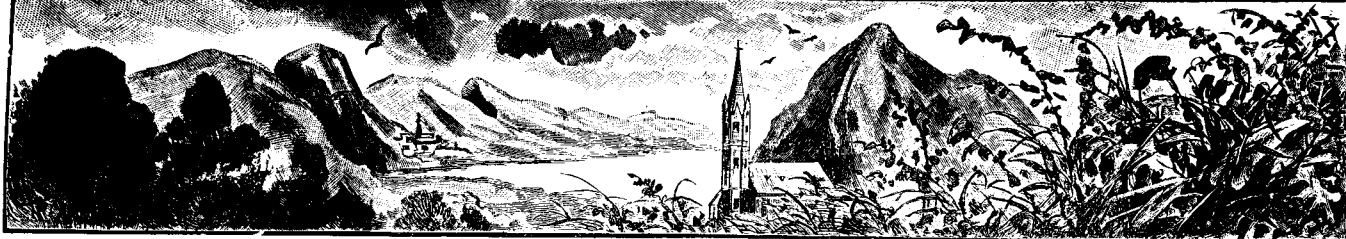
A fürdő látóképe egészen más most, mint előbb volt, mert a tulajdonos lövétei egyházközség lassanként törekszik a fürdőzők igényeit némiképp kielégíteni. A közigazgatási hatóság is a fürdőbe vezető utat a vicinális utak közé fölvette s már a közel jövőben a nagy-közönség is meg fogja ismerni a fürdő szépségeit és hasznos voltát.

A fürdőt évről-évre több magyar család keresi föl, mert maga a fürdő természeti szépsége páratlanak tartható s Tusnádfürdővel vetekedik.

Az itt fürdőzők és üdülők, mintha egy családot alkotnának, idejüket együtt töltik el, együtt rendeznek kirándulásokat s nyoma sincs a nagyobb fürdők ama kellemetlenségeinek, melyek tisztán külsőségekből állanak s az érintkezést nehezítik.

Szórakozásban nincs hiány s még esős időben sincs alkalmá senkinek unatkozni.

KÜLÖNFÉLÉK.

FÜRDŐI HIREK.

József főherceg az E. K. E. fürdőjén. József főherceg ő fensége a nyár folyamán Beszterczét is meglátogatván, a nála járt egyik tisztelgő küldöttség előtt úgy nyilatkozott, hogy jövőre többször fog e vidékre jönni, minthogy szándéka a fia védősége alatt munkáló Erdélyi Kárpát-Egyesület radnaborbereki fürdőjét meglátogatni. Az E. K. E. legnagyobb örömmel várja ő fenségét, hogy hódolatát a természet e gyönyörű helyén is bemutathassa!

A kolossi fürdő fejlesztése. Kolozsvármegye egyik rendkívüli közgyűlése **Béldi** Ákos gróf főispán elnöklete alatt a kolozsi fürdő fejlődésére nézve fontos határozatot hozott; kimondotta ugyanis, hogy miután a város által az államtól bérbevett sós-tavon beállított sósfürdőből az évről-évre fokozódó látogatottságnál fogva jövedelmezőség tekintetében hovatovább mind kedvezőbb eredmény mutatható fel, a fürdő fejlődése érdekében szükségesnek tartja, hogy a régi földszinti vendéglő-épület bővítettessék ki emeleti részszel, különállóság pedig építettessék egy egészen új emeletes épület, hogy a fürdővendégek a fürdő és vendéglő közelében kényelmes lakásokat kaphassanak. A tervrajz szerinti ezen építkezéseknek költségvetésileg előirányzott költségei fedezésére, valamint a telepre ivóvíznek leendő bevezetésével, a telep parkírozásával és egyéb aprólékos kiadásokkal előre nem láthatólag felmerülő költségek fedezésére 10,000 forint törlesztéses kölcsön fölvétele határozatott el, mely kölcsön a fürdő évenkénti jövedelméből törlesztendő. Ez aránylag csekély befektetéssel a gyógyítóhatás tekintetében is kitűnő fürdő ki fogja elégíteni a fürdőközönség igényeit, a melyet eddig a kezdetleges

állapotban levő telepen a vendégek nélkülözni voltak kénytelenek. Az építkezésekre Kolozs város a pályázatot már ki is írta.

Fürdőélet Kovásznán. A hírneves Pokolsár mellékén ugyancsak mozgalmas és vidám élet volt az idén. A fürdő vendégek száma annyira szaporodott, hogy a lakások nagy része el volt foglalva. Különösen a vajnafalvi rész volt kiválóan kultiválva, a par excellence: női fürdő-regió. Közélszől és távolból naponta újabb vendégek érkeztek s a turisták s kirándulók élénksége az egész Kovászna mozgalmas, nyári életére kihatott. A sétálók délutánonként tarka, nyüzsgő képet mutattak. A medenczefürdők használata s különösen a Pokolsár tulhaladta az eddig ismert mérveket s így a jövedelmezőség is csinos eredményt ért el, a mire különben e fürdő fejlesztése nagyon is rá van utalva.

A málnási szénsav-források Málnásfürdő mellett előtörő szénsavgáz értékesítésére alakult részvénytársaság, a »*Siculia*« fáradságos hosszú munka után hatalmas furást létesített a fürdő fölött levő területen. A szénsavgáz, mely eddig csak az ív- és fürdővizekben és egyes mélyedésekben jelentkezett buborékok alakjában, most egy 150 méternyi mélységet meghaladó és vascsövezettel bélelt artézi furásból tör felszínre, pompás látványt nyújtva, a mint 10—15 méternyi magasságra löki fel a fehéren habzó vízszugarat és susterregve, bugva, sípolva nyomul ki a csövezet nyílásán. A mély furást *Breihá* strassburgi furómester saját szerkezetű berendezésével és a gyémántfuró rendszerrel végezte, melynél az apró fekete gyémánt szemek az egész kőzetet úgy szőlővén, kiörlik és az iszapot víznyomással mossák ki a furólyukból. A furás eredményét az igazgatóság tagjai két napon át észlelték, s mint lapunknak írják, a sűrítő gyárnak beren-

dezése és üzembe hozatala iránt a teendők mielőbb megteendők, hogy a természetnek áldásos adománya a természetes szénsavgáz értékesíthető legyen. Ez lesz a második, természetes szénsavat sűrítőgyár hazánkban. Az első gyár, a br. Apor-féle bálványosi sűrítő gyár, tudvalevőleg a torjai barlangból kapta a szénsavgázát.

A »Lobogó«-fürdő, mely Sz. Udvarhelytől 24 kilométernyire a »Hargita« hegy lábánál, Szentkeresztbánya vasgyár közvetlen szomszédságában, ősfenyvesek mellett fekszik — új hérlőt nyert Lázár Albert személyében. — Olvasóink tájékoztatása céljából nem tartjuk fölöslegesnek ezen közép mérsékű ózondús, tiszta fenyves levegőjű fürdőt rövid vonásokban ismertetni. A nagy erővel buzogó »Kettős lobogó« vize kellemes, állandóan 18° meleg vasas és szénsavas savanyúvíz, melyet idült csúz (rheuma), női bajok s ezzel rokon betegségekben, mint kitűnő gyógyítóvizet különösen ajánlanak. Ivóvízül vérszegénység és görvélykórnál sikerrel alkalmazzák. A fürdőtől 1½ kilométernyire Szentegyházás-Oláhfaluban orvos, gyógyszerár, posta- és táviróállomás van. Gyógyítódíj (taxa) nem fizetendő. A lakások nyári konyhakkal vannak, hetenként 3—6 forintért egyszerű butorzáttal s előre való értesítés esetén ágyammal. Társas kirándulások helyei: Hargita, Almási-csepkő barlang, Kirulyfürdő stb.

Homoródi fürdő a lejtő útján. A homoródi fürdőből elszomorító hírek keltek a nyár folyamán a sajtó útján szárnyra. A fürdő rohamos lépésekkel halad — visszafelé. Ugy látszik a bérlőnek se akarata, se képessége a közönség jogos igényeinek kielégítésére. Az erdélyi részek egyik legkieesebb fürdőjének hírnevét a legkomolyabb veszély fenyegeti; vesztélyezteteli azt az intézők képtelensége. *A megyei hatóság közbelépése immár elodázhatatlan.*

Új fürdő. Portik Lajos agyergyóujfalvi határon levő fürdőjét ujonnan berendezvén, a nyár elején megnyitotta.

Eladó ásványvíz-telep. A torjai Bálványos fürdőnek a gr. *Mikes* Benedek örökösei tulajdonát képező része forrásokkal s egy 100 kat. holdig terjedő bükkös erdővel együtt

eladó. A természeti adományok között, melyekkel ez a telep meg van áldva, első helyen állanak változatosabbnál-változatosabb összetételű forrásai s kitűnő hegyi levegője. Ezen adományok által a természet megszabta ennek a magas fekvésű, pompás telepnek a rendeltetését. Bálványos fürdőknek ez a része fürdőknek és egyszerűen klimatikus gyógyítóhelynek van teremtve. Méltó tárgya egy rátermett magyar ember vállalkozásának. Az érdeklődőknek az uradalmi igazgatóság (Bikszád, Háromszékmegye) szolgál felvilágosítással.

ÁSVÁNYVIZÜGY.

As E. K. E. kitüntetése.

Az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* forgalomba hozott ásványvizeivel részt vett a brüsszeli nemzetközi kiállításon. A bíráló-bizottság az E. K. E. ásványvizeinek mintaszerű palackolását, kiállítását kitüntető elismerésben részesítette, a mennyiben úgy a radna-borbereki Széchenyi vízért, mint a dombháti Livia vízért az E. K. E.-t *diszoklevéllel* tüntette ki. A két oklevelet nemrégiben kapta meg az egyesület. Az E. K. E. tudvalevőleg a milleniumi kiállításon is kapott nagy tevékenységeért milleniumi nagy érmet és így most már három kitüntetése van.

Fürdőink a párisi kiállításon

Az Országos balneológiai egyesület, mint a magyar szent korona országai területén levő fürdők, gyógyítóhelyek és ásványvíz telepek képviselője *Hankó Vilmos dr.-t*, a budai áll. főreáliskola chemia tanárát bizta meg a kiállítás tervezésével és a tervezet kivitelével. Hankót két jeles balneologus támogatja munkájában.

A Balneológiai Egyesület kiállításának tárgyai:

1. Magyarország fürdő- és ásványvíz-térképe, az összeköttetésnek, magosságának, a forrásvíz összetételének s az összetételt befolyásoló geológiai viszonyainak megjelölésével.

2. Az ásványvizek összetételének s egyes források vízbőségének grafikus ábrázolása.

3. A hévforrások hőmérsékletének, a fürdők és klimatikus helyek magasságának grafikus módon való feltüntetése.

4. A magyarországi ásványvizek összetételének csoportonként való feltüntetése. Az összeállításban — mely a képzelhető legszemléltetőbb — érvényre jut az ásványvíz palack kiállítására, s a domináló alkotó részek közül minden szilárd- és gáznemű alkotórész. Az összeállítás 3 hatalmas üvegszekrénybe lesz elhelyezve.

5. A városligeti ártéz-kútnak — Európa legérdekesebb furt forrásai egyikének — fúrás-szelvénye, arétegek mélységének, vastagságának, s a kőzeteknek feltüntetésével.

6. A magyar birodalom fürdő-speciálisai a (borszéki Lobogó, a szliácsi fürdő, a császár-fürdői uszó-fürdő, a vizaknai- és tordai sósó fürdő, a trencsén-tepiczi Hamman-fürdő sat.) szép fényképekben, színezett diapositívekben és akvarellekben feltüntetve. A külföldön is ismeretes ásványvíz-telepek balneotechnikai berendezése képekben.

7. Hazai balneológiai irodalom bemutatása.

8. A források berendezésére, az ásványvizek vizsgálatára vonatkozó magyar speciálisok, találmányok.

A kiállítás összes költségeit a Balneológiai egyesület fedezi. A tulajdonosokat csak a képek beszerzésének költsége terheli.

Ásványvizeink terjedése. Abodoki »*Matild*«, a legkellemesebb és legolcsóbb savanyú-vizeink egyike, a kitűnő *sztojka-víz*, a pompás *Erdővidéki »Baross«*-forrás vize és a nem kevésbé kiváló *borhegyi borvíz* — mint értesülünk — az idén élénk keresletnek örvendtek. A nyáron alig volt nap, a melyen megrendelések még távoli vidékekről is ne történtek volna. Hangos bizonyítéka ez az örvendetes forgalom a vizek kiváló minőségének s a szolid és gondos kezelésnek.

A mesterséges ásványvizek. A belügyminiszter a hivatalos lapban rendeteket tesz közzé — egyesületünk felterjesztésére — a mesterséges ásványvizek gyártása és elárúsítása tárgyában és egyuttal a következő szabályrendeletet adta ki:

1. Mesterséges ásványvizek gyártására csak okleveles gyógyszerész vagy okleveles vegyész nyerhet en-

gedelmet. 2. Az e célra szolgáló gyárak csak szakértői előzetes megvizsgálás után s azok véleménye alapján engedelmehetők. 3. A hatóság köteles e gyárak folytonos és rendszeres orvosrendőri felügyeletéről gondoskodni. 4. Mesterségesen készült ásványvizek edényein jól olvasható nagy betűkkel kitüntető, hogy Mesterséges. Elnevezésekül csak is a legjellemzőbb kémikai tulajdonságok, például vasas, jódos stb. használhatók, a fölíratokon sem bel-, sem külföldi természetes ásványvizek nevei nem használhatók. 5. Ugy szintén tiltva van mesterséges ásványvizek számára hasonló üvegeket, korsókat, dugaszokat, tokokat, bélyegeket, védőjegyeket stb. használni, mint a minőket a hasonló összetételű természetes ásványvizek számára használják. 6. Mesterséges ásványvizek czimlapján kitüntető a gyártó neve s a gyártás helye. 7. Az itt fölsorolt móddal ellenkezően kiállított ásványvizeket forgalomba hozni és árulni tilos. 8. Jelen szabályrendelet bármely pontjának megszegése kihágást képez, a mely, a mennyiben nem az 1879. évi XL. t.-cikk 107. §-ába, vagy más törvénybe ütköző kihágásról van szó, 100 frtig terjedhető pénzbüntetéssel súlyosabb beszámítás alá eső körülmények főnforgása, vagy a kihágás ismétlése esetében azonkívül 15 napig terjedhető elzárással büntetetik. Visszaesés esetén az egészségügyi hatóság a gyártási engedelmet visszavonhatja. Kihágás esetén az 1880. évi 38.547. sz. belügyminiszteri körrendelet 8. §-ában fölsorolt hatóságok illetékesek eljárni. Budapest, 1898. évi június 19-én. *Perczel* s. k.

A gyergyói ásványvíz. 1895. év július havában fogamzott meg az eszme *Geringer* Ferencz agyában, hogy a gyergyó-maros-menti ásványvizet forgalomba hozza. Az eszme talpraesettségét kevés idő múlva bebizonyította az, hogy a járás középpontjának lakossága mind több és több számban élvezte, s ma 2000 lakosnál több élvezi a minden követelménynek megfelelő ásványvizet. A közegészségügy eme embere látva a minden tekintetben elért eredményt, az előbbinél sokkal szén-savasabb újfalvi forrásokat bérelt ki és nem kimélve sem fáradságot, sem költséget, a forrásokat mintaszerűleg cementbe foglaltatta és oly hydrotikus berendezéssel látta el, mely a vizet kristály tisztává, kívánatosá és szén-savasá tette, s a cementezés által a talajvíz káros beszivárgásától teljesen izolálta. A vállalat s annak tulajdonosa: *Geringer* Ferencz, méltán megérdemli, hogy a közönség közgazdasági törekvéseit támogatassa.

Ásványvizek kivitele Rumániába. Az ásványvizek Rumániába

való bevitele tárgyában az ásványvíz-egyesület felterjesztésében felhozott panaszokat és nehezségeket, ámbár az engedélyeket közvetlen ki nem eszközölheti, hajlandó az erdélyi ásványvizek kivételének megkönnyítése érdekében oly irányban közreműködni, hogy az ásványvizeknek Rumániába való beviteléhez a rumán belügyminiszternek 1895. évi jun. 5. évi 12.117 sz. a. kelt rendelete értelmében szükséges és az érdekeltek által kérendő engedélyek ügye a rumán kormány által a kellő jó akarattal és sietéssel tárgyaltsék. Ugyancsak értesíti a kereskedelmi miniszter az egyesületet, hogy közbenjárására a cs. és kir. közös külügyminiszter a Matild-forrás viznek Rumániába való bevitelét kieszközölte és az erre vonatkozó engedély a rumán kormány részéről a *Moniteur Officiel* 3/15-iki számában közzététetett.

FÜRDŐ-ÍRODALOM.

Un de sa petrecem vara? Közzelebről hagyta el a sajtót az *Erdélyi Kárpát-Egyesület* »Füldőkönyvtára« című vállalatának első száma. A munka *Hankó* Vilmos dr.-nak, a budapesti II. ker. reálskola chemia tanárának »Undesă petrecem vara?« (Melyik fürdőre menjünk?) című 50 lapra terjedő füzeté. A füzet az erdélyi részek nevezetesebb fürdőit és ásványvizeit ismerteti. A csinosan kiállított füzet 30 kr.-ért kapható az E. K. E. titkári hivatalában.

A hideggyógymód fürdőinkben massage és gyógyítógimnasztikával kombinálva címen most jelent meg egy érdekes füzet Dobrowszky és Franke kiadásában, mely *Kelen* István dr. fővárosi speciálista és ujtátrafüredi fürdőorvosnak a balneologiai kongresszuson tartott szöveggel fogadott felolvasását tartalmazza. Szerző a mellett nyilatkozik, hogy fürdőinkben ne csak hidegvizkúra, de massaga és gyógyítógimnasztika céljait szolgáló intézeteket is rendezzenek be, mert e két gyógyítómóddal nemcsak egyenkint, de főleg együttvéve meglepően gyors és tartós gyógyulást lehet elérni a betegségek javarésznél, első sorban az idegbajoknál és vérkeringési zavaroknál. A füzet ára 30 kr.

Borszék irásiban és képben. II-ik kiadás. Irta: *Szilvassy* János dr. fürdőorvos. A pompás Borszéknek szépen és alaposan megírt mo-

nographiája ez a napokban dr. *Bikfalvy* Károly marosújvári bánya és fürdő-orvosnak s lapunk kitűnő munkatársának tollából egy kis füzet, mely könnyen érthető módon ismerteti az erdélyi sósfürdőket, két csoportra osztva azokat u. m.: vezetettvizű és sóstavakra épített sósfürdőkre. Szerző az előbbieket feltétlenül elébe helyezi az utóbbiaknak, különös hibául róva föla sóstavakra épített sósfürdőknek azt, hogy a tónak kellő lefolyása nem lévén, a víz nem frissíthető föl, továbbá, hogy a sóstavak közelében élőfa rendszerint nem élén meg, a fürdő egyik elengedhetetlen feltétele: a jó levegő — itt nem igen található föl. A vezetett vizű sósfürdők kiváló előnyeiről szólva, különösen kiemeli a marosújvári sósfürdőt s hosszasan fejtegetve a fürdő rohamos fejlődését és kiváló előnyeit, nagy jövőt jósol neki. A szerzőt egyébiránt a füzet megírásában az a cél vezette, hogy a hazai közönség figyelmét felhívja az Erdélyben szép számmal található s kitűnő gyógyítóhatású sósfürdőkre, mert sajnos tapasztalta, hogy a közönség jórésze a külföldi kevesebb gyógyító hatású fürdőket még most is a hazai sósfürdők fölé helyezi. A füzet kapható a szerzőnél.

Radna-Borberekről újabban több ízben megemlékezett a »Néplap« cz. a földművelési miniszterium által 50.000 példányban hét nyelven kiadott, kitűnően szerkesztett heti lap. Idei 35. számában Lénárd J. egy levelét közli az ottani életmódról, a 36. számban pedig K. Nagy Sándor egy rajzát »A kis kalauz bátyja« czímen, melynek színhelye az E. K. E. fürdőjének környéke.

Szerkesztői üzenet. Sz. B. úrnak. A kérdésszerű vállalatot nem ajánljuk. Vezetői inkább üzlet-, mint szakemberek. Fürdőügyben laikusoktól indított irodalmi és más vállalatokat a közönség, az orvosi kar figyelembe nem veszi. A fürdőügyi vállalatok közül, melyek az Orsz. balneologiai egyesületen és az Erdélyi Kárpát-Egyesületen kívül keletkeztek, egy sem életre való. Az ásványvíz elemzés dolgában sziveskedjék *Hankó* Vilmos dr. tanárhoz (Budapest, budai főreáliskola, chemia laboratorium) fordulni.

meg vagyok arról győződve — hogy a kerékpár csak, mint a turistaság segédeszköze kellemes és csak így nyújt valódi élvezetet.

Hogy ez tényleg így van, turaimon minduntalan tapasztaltam. S ha képes volnék csak halvány képét adni például legutóbb megtett nagyobb felvidéki túrámnak: akkor tudom sokan igazat adnának nekem. Azonban érzem tollam gyengeségét; tudom, hogy a mit összehozok az színtelen váz, élettelen árny lesz csupán. De ám próbálkozzunk meg velem.

* * *

Turánk kiinduló pontja Eperjes. A város főterén állunk indulásra készen Ősmerőseink szerencsét kívánunk az úthoz és nemsokára felhangzik az *indulás* jele. Kifelé kerekedünk az eperjes—lőcsei állami úton.

Hegyes-völgyes vidékünk kiválóan alkalmas arra, hogy a kerékpározást a gyaloglással együtt kultiváljuk. Hegynek fel gyalog; hegynek le vasparipán. A gyaloglásnál kipihenjük a kerékpározást, ennél a gyaloglást. — És végtére is a sok pihenéstől isten igazában elfáradunk.

A jó karban lévő eperjes—branyiszkói út ellen súlyozza azt, hogy látnivaló bizony kevés van. Legfeljebb a fricsi-kastély nevezetes. De azzal is úgy vagyunk, hogy a kastélyt számtalanszor, azonban híres hegedűsét, vagy némelyek szerint magát *Tinódit*, bizonyi egyszer sem láttuk. — De mindezt bőven kárpótol a *Branyiszkó*. Nem igen hiszem, hogy sok ehhez hasonló hely lenne hazánkban. A lankásan emelkedő hófehér országút, oldalán csobogó patak; mohlepte sziklák között hatalmas örökzöld fenyőfák: ez mindenesetre olyan kép, mely a hivatalos helyiség és dolgozó szoba apró távolságaihoz szokott lateinert ugyancsak megragadja. A turista előkotor emlékezetének tárházából valami régen tanult költeményt és önként elkezd monologizálni:

Vadregényes fenyvesek homálya
Szikla-bérczek felhők közelében
Üdvözöllek, mint anyát a gyermek
Hű szerelmem forró érzetében.

A Branyiszkó-szoros legmagasabb pontja 750 m., honnan páratlanul elragadó kilátás nyílik. Előttünk van a mélyben Korotnok-falu, távolabb a Szepesvár festői romjai, a messziségben pedig a kéklő Királyhegy és a Magas-Tátra ezüstös ormai szegélyezik a képet.

A szorosnak ezen a pontján egyszerű obeliszkszerű áll, mely a diadalmas branyiszkói csata emléket hirdeti. Evvel szemben csárdaszerű épület »chvala Bohn« (hál' Istennek) felírással. És valóban a biciklista is megünvén azt a pihenést, mely a kerékpárnak tolásában nyilvánul, így sóhajt fel, »hál' Istennek.

Néhány percig élvezünk az elragadó panorámát, néhány pillanatig gyönyörködünk az elért magasságban és gépjaink villam gyorsan visznek a hirtelen kanyarodó serpentineken. Rövid idő múlva mögöttünk a Branyiszkó. Fehér csikok csupán az utak, kis fénylő pont az emlékkő. Kitérő út visz Szepesváraljára, mindég a vár alatt. Majd erről, majd amarról az oldalról szemlélhetjük ezt a pompás mű emléket; ezt az élő tilalomfát, hol a múlt idealismusa mintegy harcra kél

a jelenkor rideg realismusával Lassan, de biztosan *őről* benne az idő vas foga.

Nemsokára elérjük Szepesváralját. A kedves kis város egyike a XVI. szepesi városnak. Köveze még nincsen és így a biciklista a »macskafejek« kellemességét nem kénytelen élvezni. A város fekvése igen szép. Észak felől közeli hegyek koszorúzzák; keleten a vár ormai örködnek felette, majd a Drevenyik nevű mészhegy veszi fal gyanánt körül. Nyugaton pedig a káptalani székesegyház karcsú tornyai csillognak a napfényben. Magában a városban is több templom van. Így a szamaritánusok kápolnája. Ezt a rendházat Luboniszky alapította 1650-ben és így a legrégebb hazánkban.

Délután érkezünk ide. Nyugodtan tekintettük meg a várost, megirtuk köteles »képes-levelezőlapjainkat,« mikor az ég csatornáit megeregedtek. De szem előtt tartva Madách mondását: »ember bizzál«, a legjobb kedvben töltöttük el az estét. Reményünkben nem csalatkoztunk. Az idő kiderült reggelre és mi, bár némi ellenszéllel, folytattuk utunkat. Az országút a káptalani hegyre kapaszkodik fel, hova a kerékpáros turista természetesen *feltolja* a gépet. Ezután néhány percet szenteltünk a szepesi székesegyház megtekintésére. A templom góth és román stílus vegyülméke. De van tisztán góth stílusú része is: az úgynevezett Zápolyakápolna. A templom összes érdekességeit útirajz keretében méltatni úgy sem lehet; így csak röviden azt említem meg, hogy eredete az 1200-as években kerekendő Itt van *Zápolya Imre* és *Zápolya János* sírlelméke. Van benne egy *Róbert* Károly korabeli fresko. Általában oly összhangzóan szép az egész templom, hogy a laikust is érdekli és a figyelmet teljesen lebilincseli.

Előkeresvén paripáinkat, tovább folytattuk utunkat. Itt könnyen meg lehet győződni arról, hogyan *nem* kell utakat építeni. II. József korában azt a szerencsétlen elvet vették alapul, hogy a legegyszerűbb irány a legjobb. Hegynek fel, hegynek le visz az út és látni lehet, a mint teljesen egyenes irányban négyszer-ötször éri el a legmagasabb pontot.

Az országútról látjuk Sibra-fürdőt. Tíz vendégszobával rendelkező kis fürdőhely ez, melyet csúzos bántalmak ellen nagy sikerrel használnak a vidékiek. A kerékpárosnak figyelmébe ajánlom, hogy sehol olyan jól és olyan mesésen olcsón nem étkezhetik, mint éppen itt. — Néhány igénytelen kis falut hagyunk el és elérünk a lőcsei-hegy lábához, hol Görgő faluban *Csáky* Vidor gróf gyönyörű főúri kastélya fekszik, mely az építő-művészetnek valóban remeke. Az út mindenütt kitérő. És annál keservesebb, hogy mintegy álló óráig tolni kell a gépet. Kárpótlásul vissza-vissza fordulunk és gyönyörködünk abban a bájos panorámában, melyet a szepesi vár és a Branyiszkó hegyecsoport nyújt. Bár a lőcsei-hegy tetején nincsen »hál' istennek« címzett korcsma helyiség, mégis hálát adunk az egek urának, hogy immáron fent vagyunk. »Ki szeretne még Görgőn lenni?« hangzik a kötekedő kérdés. De senki sem jelentkezik.

Csak az a jó, mondja egyik társunk, hogy, ha az ember felfelé ment, majd megy még lefelé is. És így

vigan gurulunk le Lőcse felé, mely hirtelen tűnik fel előttünk karcsú tornyaival, színes háztömegével.

Lőcsén akkor ép a királyt várták — fájdalom hiába — a város össze-vissza volt túrva és gépjeinket vezetnünk kellett. Lőcse városa roppant gazdag műemlékekben. A négyszögletű piaczon ott van a stilszerűen restaurált városháza; a góthikus és Szt.-Jakabról elnevezett templom. Feltűnőbb épülete a renaissance stílusban épített Thurzó ház és számos érdekes régi építmény. Egyik nevezetes látnivalója a »lőcsei fehér asszony« képe, mit azonban az idő rövidsége miatt meg nem nézhettünk.

Legnehezebb dolog valamely városból kitalálni, mert itt minden logikus okoskodás megszűnik. Az ember északnak igyekszik és a városból dél felé viszi az út, mely azután kanyarodik a kellő irányba. De hát ezen is átestünk. Itt Lőcse mögött láttuk eddig a legjobb utat Olyan mint az aszfalt. Sima és vörös színű. Kövecsek nincsenek rajta. Mérsékelt tempóban kerekeltünk, mert hiszen »élvezni kell a kítűnő út-t.«

Az idő gyönyörű volt. Hirtelen egy kanyargóná megpillantjuk a messze távolban a magas Tátra két csúcsát, a mint az előttük lévő dombok mögül kikanalálnak. Háromszoros hipp hipp hurráival üdvözöltük a hegyóriásokat. Változatos vidéken, apróbb falvakon kerekeltünk át. Szepes-Darócz mellett felkapaszkodtunk egy dombra, hogy jobban gyönyörködhesünk a vidék panorámájában. Innen meglehetősen hirtelen eséssel viszi az út Csütörtökhelyre.

Fékezés nélkül, vágatva rohanunk a kítűnő úton. Egyszerre látom, hogy előttem kerekező társam — a menet kapitány — fékezés nélkül leugrik rohanó gépjéről. Hirtelen fékezek, leszállok . . . És bámulatomban szóhoz nem tudtam jutni. Jobbfelől ott láttuk a Magas Tátrát a maga egész nagyszerűségében, bűvös hatásának egész varázsával.

Sokszor láttam a Tátrát, de így sohasem hatott reám. A csodálat szavai hagyták el ajkunkat és valamennyi rendelkezésünkre álló nyelvből dicsértük nagyszerűségét. A bájos képtől megválni alig bírtunk. Végre háromszoros hipp hipp hurrah kiáltással búcsúztunk el a viszontlátásig kedves ösmerősünktől.

Csütörtökhelyt van az ismeretes Zápolya kápolna, melynek mása az ezredéves kiállítás történelmi csarnokának egyik részét képezte. Motivumait a párisi világkiállítás alkalmából építendő magyar pavilonnál is fel fogják használni. A kápolna mellett minorita kolostor van, melyet a föld alatti folyosó köt össze. Maga a templomocskát két teljesen hasonló részből áll: föld alatti és föld felettiből. Hazánkban ilyen kettős kápolna ezen kívül csak egy van: a pozsonyi ferenczrendiek temploma mellett. Ezt a nevezetes góthikus műemléket különben most fogják restaurálni.

Nemsokára folytattuk útunkat, mert az napi cél-

pontunk Telke volt. Rövid idő alatt elértük Kisóczot, hol Kisócz úrnője vendégszeretetéről tanuskodó kítűnő ebéddel csillapítottuk kerékpáros étvágyunkat. S bár biciklista útközben szeszes italt nem iszik, ez alkalommal eltértünk a szabálytól, hogy poharat emelhesünk ő Nagyságára, megköszönvén a szíves vendéglátást. Késő délután folytathattuk csak útunkat, de hiszen már közel volt Poprád. Innen a túristaság történetében oly nevezetes Husz-park megtekintése után, átkerekeltünk Felkára. S a »Túristatelepen« ütöttük fel az nap hadi szállásunkat.

Programmunk szerint következő reggel Tátrafüredre folytattuk útunkat. S bár ez hazánkban egyik legmagasabban fekvő fürdője, gépeinket mégis használhattuk. Csak az utolsó 2—3 kilométeren kellett tolni, hol nyílegyenes fenyő alléban, hatalmas emelkedéssel igyekszik az út végpontja felé. Előbb Alsó-Tátrafüredet tekintettük meg, innen pedig átmentünk Ó-Tátrafüredre, hol gépeinket a Scherfel-villa mögé elhelyezve, a fürdőt néztük meg. Mehádiát és Siófokot nem láttam; de voltam Galiczia nagy fürdőiben, láttam Sinaját, élveztem a gesztenye-sétányok árnyát Trencsén Teplitzben, csodáltam közép Európa legszebb fenyvesét Bártfán — nem is szólva a többi kisebb-nagyobb felvidéki fürdőről — de ezek közül egy még csak nyomába sem léphet Tátrafürednek. Ez egyszerűen utólréhetetlen tündéri valami. Nézetemet logikus érvekkel is tudnám támogatni; de ez talán fölösleges. A ki nem hiszi, meggyőződhetik róla.

És Tátrafüred nem is drága. Szinte látom az olvasó elszörnyedését. Nem bizony! Csak érteni kell a módját. Abban a gyönyörű étteremben épen olyan olcsón lehet étkezni, mint akármelyik budapesti 3 rangú vendéglőben. Persze nem kell pezsgőzni és forró nyáron malaczpecsenyére és más efféle különlegességre áhitozni. Délután kísértünk a Tarpatak szállóhoz. Lementünk a völgybe és ismét gyönyörködhettem — isten tudja hányadszor — a vizesések bájos játékában. Rejtelmes, félelmes zuhogásuk, a mint hangos roppanással bukik le a mélységbe a nagy vízmennyiség és ezer cseppre törve tükrözi vissza a nap ragyogó sugarát a szírvány minden színében — olyan különösen, olyan megindítóan hatnak a prózai lélekre is, hogy az ember revédező szemmel önkéntelenül a multba merül. De a fel-fel toluló gondolatokat legyőzi egy hatalmas megkapó érzés és az ember szellemileg leborulva rebegi: »Nagy vagy isten. Hatalmas ez a te műved.«

És ekkor a Magyarországi Kárpát egyesület gondoskodásából egy táblára akadunk, melyen kellő ihlettel olvassuk a következő költeményt:

Rózsamenház 21. júl. 97.

Tarpatak, szép Tátra gyöngye,
Mily rohanva fut a völgybe.
Zöld vizének zúgó árja,
Eséssel a sziklát járja.

És a Lomnicz büszke orma
Hajtja fejét nyugalomra.
Búcsu csokot lehel rája,
S' e szavakra nyílik szája.

Kis patak Te — szíklák fia,
Álmaim meghült tanúja,
Szülőhelyed el ne feledd,
Ha a távol földjét szeled.

És óh mondd el azoknak,
A kik lenn a sikon laknak,
Bámulni a természetet
»Ide ide siessetek.«

Dr. Krukowszki József.

A költemény lengyelből van fordítva. A magyar és lengyel szöveg mellett ott van a német is, hogy az ide tömegesen elránduló sziléziai túristák is élvezhesék a költeményben megnyilatkozó igazi poezist.

Önkéntelenül el ismétljük az utolsó strófát:

Bámulni a természetet
Ide-ide siessetek.

Fájó szívvel, elfogódva veszünk búcsút a hatalmas, ezüstös ormoktól és sietünk a Tar-patak szállóhoz, mely mellől az úgynevezett »körkép«-nél festő, kilátás nyílik a szepesi és lipthói felföldre. Olyan ez, mintha *Feszty* festette volna, de szebb, igazabb.

Visszatérve Tátrafüredre bántatlanul találjuk kezeinket ott, hová elhelyeztük s az esti kellemesen hűs levegőben átkerekezünk Tátra-Széplakra, mely 6 km. távolságban fekszik. Itt már a Magas-Tátrát félkör alakban körülvevő úgynevezett: »Turista-úton« vagyunk. Ez kerékpározásra igen alkalmas, de olyan szűk, hogy szembejövő kocsinak kitérni nem lehet; le kell szállani.

A reggeli órákban indultunk Tátra-Széplakról, hogy visszamenjünk Ó-Tátra-füredre. Közben gyönyörködtünk Új-Tátrafüred remek magán-villáiban. A turista-út mentén nemsokára elérjük a Tarpatakot, mely »rohanva fut a völgybe« és az újonnan alapított Tátra-Lomniczot. Innen néhány percz a lomniczi major, hol kitűnő tejet, vajot kap a turista s a mí fő elég olcsón nemsokára a Matlárházának a fenyvesből előbukkanó villái fogadnak bennünket. Itt azután végleg búcsuzunk a Tátrától és elhagyva a turista utat lefelé igyekezünk Nagy-Lomniczra, hogy a tátralomniczi lóversenyek utolsó napját végignézhesük. Kocsi, kocsi után robogott a versenytérre és bizony port nyeltünk eleget. — Lóverseny után Mathéocz Szepes-szombat Poprádon keresztül visszakerekedtünk Felkára. Utközben kis versenyzést is rendeztünk, mert láttuk, hogy, ha nem sietünk, nyakunkban az eső.

Felkához igen közel van a meszes vizű Gánáz-füred, vissza utban is gyalogösvényt használtuk, mely szintén kerekedhető — Poprádtól néhány kilométer Virágvölgy, egész újonnan alakult nyaralótelep. A szűk fenyves környezte völgyben, apró tarka villái igen jól festenek. Igen szép helyen épült és feltűnően csinos *Ráth* Péter a Ks. Od. vasut vezérigazgatójának villája.

Utunk továbbva is remek helyeken vezet keresztül. Változatos groteszk sziklaalakzatok lepik el az utat.

Ugylátszik mintha a tovább haladás lehetetlen lenne. De egy hirtelen fordulat — és mi megint szép és meglepő tájék előtt állunk. Hara-goszöld fenyvesek, csacsogó patak kísérik folyton utunkban. Néha-néha kaszálókat érünk, hol a munkások, különösen a fehérség örömmel üdvözöl, mit szívesen viszonzunk. Helyenként pihenőket is rögtönöztünk, hogy hosszabb ideig gyönyörködhessünk e kedves vidékben. Szepes-Véghely-nél elhagyjuk szepesmegyét és már Gömörben rohan végig kerekünk. Vermár falunál elérjük utunk felét és egy atyafi barátságos intelmére, hogy »hohó, uraim, itt etetni kell« csakugyan betérünk a korcsmába. Ez pedig annál indokoltabb, mert előttünk a Királyhegy. Az országut óriási szerpentinekben felkapaszkodik az 1000 méteren felüli Popora-Holára. Itt hajdan rablók tanyáztak. Egy időben — a monda szerint — pap sietett a hegyen át, hogy feladja a haldoklóknak az utolsó kenetet. A rablók rátörtek. De mikor látták, mi járatban van még maguk ajánlkoztak kísérőként. Innen a hegy neve. [Pop=pap.]

Egy álló óráig kell tolni a gépet. A hegyről le az út meredek és rossz. A kerékpáros majd görcsöt kap a sok fékezéstől. Rövid időn leérünk a Gölnicz-völgyébe, Pusztapolenél, hol Koburg herczegnek gyönyörű vadászkastélya van.

A Gölnicz-völgy, melynek egyik része Sztraczenai-völgy néven ismeretes — nagyon szép de az út rossz, igen rossz állapotban van. De ezzel is megküzdöttünk, midőn fáradtan bevonultunk a »Jégbarlanghoz« czimzett vendéglőbe.

A dobsinai jégbarlangból $\frac{1}{2}$ órányira a völgyben, kis telep alakult. Itt van az említett vendéglő is — Másnap a jégbarlangot tekintettük meg, mely 11—3. van nyitva. A villamos világítás káprázatos fénye, a csillogó villogó jégalakzatok, az elképzelhetetlenül óriási tömege a jégnek leirhatatlan hatást gyakorolnak. Pompás a »nagy terem« is, hol forró nyárban is hódolhat a turista a korcsolyázás sportjának, — a barlang hőfoka $+1\frac{1}{2}$ R°. [a kerékpáros, ha elővigyázó, felöltő nélkül is bemehet. Mi is úgy voltunk és nem fáztunk meg]. A megtekintésre $\frac{3}{4}$ óra kell.

A Gölniczvölgynek a jégbarlangi vendéglőtől Sztraczena faluig terjedő része az úgynevezett Sztraczenai-völgy. Ez talán a legszebb, a mit a természet ilyen zsánerben alkotott. A képek hirtelen változnak. Az ember szeme szinte elfáradt a sok természeti szépség nézésében. Kimagasló részei a völgynek a »vár« és a sziklakapu.

Sztraczenáról átmentünk István falura istentelen rossz uton. Innen Rabenseifennek még istentelenebb úton. Mindenkit óva intek attól, hogy ezt megtegye. Még látni sem lehet a gépet. Ha két hónapja sem esett, itt méteres a sár. Egy derék becsületes szabómeszter tanácsára végre neki vágtunk az erdőnek és hosszú küzdelmek után ki értünk az Iglóba vezető országútra. Nemsokára az út legmagasabb pontját — a Greiner-hegyet is elértük és lefelé száguldottunk Iglófüredre.

Iglófüred szintén újabb alakulása. Fekvése gyönyörű. Remek szép séta és kirándulási helyei vannak.

Itt írta Jakab Ödön a következő sorokat:

Iglófüred 1894.

A ki azon búsul, hogy fásult a szive
Utolsó próbára jöjjön ki még ide
S ha még itt se dobban szive melegebben
Veheti az utját temetőnek egyben.

Iglófüredről kitűnő országút visz Iglóra, Szepes-
ségnek ebbe a tekintélyes városába. Innét vasuton men-
tünk Abosig, honnan kiinduló pontunk, Eperjes már
csak 20 km.

Az ut tapasztalatai teljesen megerősítették bennem
azt a nézetet, hogy így és csak így érdemes kerékpá-
rozni. Az igaz, hogy egész turánkban mindössze 300
kilómetert tettünk meg. De a mi fő, nem a kilo meter,
de az élvezet.

Fel tehát kerékpárosok turistáskodjunk!

Flórián Károly.

Kerékpáros hírek.

**Az E. K. E. kerékpáros osztá-
lyainak jogosultsága.**

— Két levél —

I.

Budapest.

Kedves Barátom!

A lapokból értesültem, hogy az E. K. E. megalakította kerékpáros osztályát és hogy a megalakult osztály szövetségszerű berendezéssel és szervezettel alakult. A lapokból tudom azt is, hogy szép siker koronázza működéseket, hogy külön lapot adtak tagjaitoknak, és hogy te is benne vagy a tisztikarban s lelkesen igyekszel az osztály felvirágzásán.

Mint az E. K. E. tagja s mint erdélyi ember én az E. K. E. felvirágzását szívből ohajtom, de itt oly térre mentetek, a mely nektek idegen talaj. Ez még nem lenne nagy baj, de te, a ki a Magyar Kerékpáros Szövetségnek hí tagja voltál, megérted azt, a mit alább mondok el.

Mint mindent, úgy a kerékpár sportot is az összetartás, a közös és tervszerű működés teszi nagygyá. — Ezen célból alakult a M. K. Szövetség s eddigi működése igazolja életrevalóságát, rátermettségét.

És ti most elő álltok, megbontjátok a szépen fejlődő egységet, mely szeretett sportunk létfeltétele, elvesszitek a tért egy országgyedben előle, megakasztjátok fejlődésében, a helyett, hogy segitenétek neki. — Külön szövetséget alkottok — pedig a szilánkokra forgácsolt erő soha nagygyá nem lesz és hazánk e szépen fejlődő sportja — legalább részben — áldozatul esik ti működés-teknek.

És épen te, a kinek terve és kötelessége lett volna a M. K. Szövetség ügyét Erdélyben ösmertetni, védeni és diadalra vinni, te fordulsz elene most és igyekezel Erdélyben ös-

mertetni, védeni és diadalra vinni, te fordulsz ellene és igyekszel Erdélyben eltemetni azt. Nem — nem tudom elhinni ezt bármit mondjanak te ép olyan hive voltál a szövetségnek, mint én, így nem tehetsz ellene semmit, vagy ha igen, úgy nagyon, de nagyon megváltoztál... Igaz barátod: *N. N.*

II.

Kolozsvár.

Kedves Barátom!

Múlt hó 25-én írt leveledet megkaptam. Az abban foglalt vádak oly erősek és oly közérdekűek, hogy leveledet a nyilvánosság elé kell vinnem és itt is felelek arra.

Az E. K. E. megalakította kerékpárososztályát, de nem mint a M. K. Sz. riválissát, hanem mint annak segítő társát és leendő tagját.

Mint erdélyi ember ösmérheted az itteni viszonyokat s biztosan tudod azt, hogy itt nálunk a sportnak a nemzetiségi kérdésbe is bele kell szólnia. Itt a szászok azon mesterkednek, hogy Magyarország területén az Osztrák Kerékpáros Szövetség XVI. kerületét felállíthassák akár nyíltan, akár titokban. Nap-nap után megisméltódnak az oly jelenetek, melyek a magyar állam és a magyar nép ellen irányulnak. A szászok sportélete fejlett, számos egyesületük van s ezek egymással a legszorosabban összetartanak. A magyarság sportja ellenben pang. A pár év előtt virágzott magyar egyesületek feloszlottak s újra teremthetőek nem voltak. A szövetség pedig a központból nem tudott ily távolra kiható mozgalmat indítani, hiányzott hozzá a kellő orgánus, mert az Erdélyben jóformán egyedüli kolozsvári kerékpáros Egyesület — ha belélete nyugodt volna is — erre képes nem volt soha.

Itt pedig fel kell venni a harcot minden téren. Szász-oláh halálos ellenünk. Ha a magyarság a szellemi és gyakorlati téren mögöttük marad,

veszve van. Itt tenni, dolgozni kell minden téren, felvenni a nemes vetélkedés becsületes harczát, hogy az az elem, mely szellemi téren ép úgy, mint a nyers erőben első volt, s melynek szárnyai alá húzódván erősödtek meg ők, ezután is az első lehessen, maradhasson.

Ez a szent — ez a nemes cél lebegett az E. K. E. előtt s nem az, hogy a szövetségnek ártson.

Nem ártani — használni, nem egyseget bontani, de azt »teremteni« akarunk. Nem akarjuk egy országgyedben elvenni a tért a szövetség elől, hanem egy tőlük messze eső — s akaratlanul elhanyagolt területet akarunk megmenteni neki és sportunknak. — Nem akasztjuk meg fejlődésében, de előre visszük saját zászlóinkkal az övét is. Három halmos kettőskeresztjét a szövetségnek az E. K. E. gyopárja körülöleli s így viszi diadalra.

Igaz szövetségszerű a berendezésünk, — de ez önkényt következik abból, hogy az anyaezlet szervezete is ilyen s nekünk ahhoz kellett simulni. De azért nem forgácsoljuk el az erőket. Ellenkezőleg, kezét fogunk — baráti kezét nyújtunk a szövetségnek — s nem ejtjük áldozatul szeretett sportunkat, hanem vállatvetve emeljük a magasba azt.

És végül én, édes barátom, most is ép oly hive vagyok a M. K. szövetségnek, a mint eddig voltam s ha fentebbi soraimat figyelemmel olvasod, belátod azt, hogy vádad alaptalan volt, mert most még rendületlenebb hive vagyok, mint voltam szeretett szövetségünknek. — Csak egy szót még — én megvagyok győződve arról, hogy te is ezek után mellém állasz és gyenge erőmet tehetségeddel segitni fogod. Ezen reményben zárom levelem.

Balogh Benedek.

VIDÉKI KERÉKPÁROS KÖRÖK.

Az E. K. E. kerékpáros osztálya a következő felhívást intézte az E. K. E. megyei osztályaihoz és az érdekeltekhöz:

Szép hazarészünket Erdélyt, hol a gyönyörű vidékeket részben kitűnő utak hállozzák be az utóbbi időben folyton mind több kerékpározó keresi fel, sőt nálunk is örvendetesen kezd ez a hasznos sport terjedni.

Azt tapasztaljuk azonban, hogy a míg más ajku honpolgáraink kerékpárosai egyesületeket alakítanak, addig a magyar kerékpárosoknak Erdélyben egyetlen egy kerékpáros egyesületük van Kolozsvárrt. Pedig mint mindennek, úgy a kerékpáros-ságnak is alapföltétele az összetartás, mert csak ezzel lehet a közös érdekeket mindig a haza és nemzet javára megvalósítani és megvédelmezni

E hiányon akart segíteni az E. K. E. mikor saját kebelében megalakította a *Kerékpáros osztályt*. Az osztály szervezetéről és kedvezményeiről a mellékelt felhívás nyújt tájékozódást. Ily sokoldalú kedvezményekkel hazánk egyetlen egyesülete sem rendelkezik s úgy ezek mint az E. K. E. hatalmas fellendülése biztosítanak arról, hogy ez alkotása is maradandó lesz és sikereket ér el.

Szabadjon ezek után, mint a kerékpározás lelkes hívét, tisztelettel fölkérnünk, hogy az ott megalakítandó osztály szervezése ügyét kezébe venni és ezzel hazafias ügyünket mielőbb sikerhez juttatni sziveskedjék.

A mennyiben hajlandó tiszteletteljes kérésünket teljesíteni úgy kérjük minket erről értesíteni; hogy a szükséges felvilágosításokat vagy utasítást stb, készörömet megadjuk.

Ezek után kérésünket megújítva maradtunk

Kolozsvár 1898. június 18.

Dr. Török Imre, *Balogh Benedek,*
oszt. elnök. *oszt. titkár.*

A körök szervezésére az alsófehérmegyei osztály *Felszeghy* Sándor és *Szakáts* Gyula, a hánffy-hunyadi osztály *Chorus* Gyula, a torda-aranyosmegyei osztály *Péter* Antal tagokat hozta javaslatba.

KERÉKPÁROS APRÓSÁGOK.

Kobor kutyák. Tudvalevőleg a kerékpárosoknak a kobor kutyák a legnagyobb ellenségei. — A kerékpár osztálynak érdeme, hogy a kobor kutyák ellen fellépett és a vármegyék rendre intézkednek, hogy a törvény és a szabályrendeletek e tekintetben

szigoruan megtartassanak. Háromszék Udvarhely, Torda-Aranyos, Csík- és Fogaraszvármegyék közgyűlési határozatokat hoztak e tárgyban.

A kerékpáros egyesületeknek külön köriratban jelentettük kerékpáros osztályunk megalakulását. A testvér egyesületek a jelentésre barátságos válaszokban biztosították az osztályt testvéri jóindulatukról. Csak a *Nemzeti Kerékpár-Egyesület* fejezte ki sajnálatát, hogy ily szövetségszerű intézmény életbe hívásával a *Magyar Kerékpáros Szövetség* intézménye gyöngítettik. Látszik, hogy a testvér egyesület nem értette meg törekvésünket. Mi nem akarunk versenytársak lenni a szövetségnek, hiszen nem célunk a kerékpározást versenyzésekre felhasználni. Nekünk egyetlen célunk megkönnyíteni a turistaságot a kerékpárral. Hozzáférhetőbbé tenni a természeti szépségeket a kerékpár útján. A szövetség folytathatja üdvös működését tovább, ellene nem küzdünk, egyetlen célunk hazánkat megismertetni, szépségeit hozzáférhetővé tenni és megnyitni a turistaságnak, akár gyalog, akár vonaton, akár szekeren, avagy kerékpáron utazzék is az a turista. — Ez a célunk és ennek érdekében szívesen megyünk kitézőtt utunkon.

OSZTÁLY-ÜGYEK.

Alakuló gyűlés.

Az E. K. E. Kerékpáros osztálya május 4-én alakult meg. Az alakuló gyűlést *Török Imre* dr. vezette. A nagy számban megjelent tagok az osztály megalakulását felette szükségesnek tartván, elnök határozatilag is kimondja az osztály megalakulását.

Azután az ügyrendet tárgyalták, melyet beható vita után elfogadott az alakuló gyűlés és megerősítés végett a központi választmány elé terjesztését mondotta ki.

Az ügyrend megalapítása után megválasztottak: elnöknek *Török Imre* dr., alelnököknek *Szádeczky* Gyula dr. és *Békéssy* Károly dr., titkárnak *Balogh* Benedek, jegyzőknek *Kovács* Géza és *Széchy* Akos dr., választ-

mányi tagok lettek *Fekete* N. Béla, *Gyaluy* Farkas dr., *Ladits* Nándor, *Szádeczky* Lajos dr., *Ebry* Ernő, *Bójáki* Sándor, *Deák* Albert dr., *Hevesi* József, *Molnár* József, *Zsigmond* Gyárfás, *Bruckner* Antal dr., *Tömösváry* Zsigmond, *Kocsi* Andor, *Kolbenheyer* Bertalan, *Jékey* Dániel, dr. *Hirschfeld* Sándor, *Gámán* József dr., *Kahle* János.

Elnök bemutatja a tagokhoz intézendő felhívás szövegét, melyet a közgyűlés elfogad és gyűjtőívvel kapcsolatosan való kibocsátását elrendeli.

Intézkedett a közgyűlés különböző kedvezmények megnyerése végett és *Gyaluy* Farkas indítványára kimondta, hogy a kóbor kutyák ellen a vármegyékhez köriratot intéz.

Választmányi gyűlés

Az új választmány első ülését július 2-án tartotta melyen *Török Imre* dr. elnökölt.

Elnök bejelenti, hogy a központ az ügyrendet jóváhagyta.

Bemutatja ezután a kolozsvári kerékpáros egyesület átiratát, melyben kéri, hogy tagjait 2 frttal vegyük fel az osztályba és kötelezzük magunkat folyóirat kiadására. Minthogy a kérés az alapszabályokkal ellentétes, az osztály azt nem teljesítheti, hanem utasítja az elnökséget, hogy találjon valamely elfogadható alakot a kapcsolat létesítésére.

Az Aradi Kerékpár-Club kéri, hogy kolozsvári-aradi versenye alkalmából ellenőrző állomásokat rendezzen be az egyesület. A kérést az osztály teljesíti.

A kóbor kutyák ellen Fogarasz- és Brassóvármegyék szigorú intézkedéseket tettek, ami örvendetes tudomásul szolgál.

A vidéki kerékpáros körök szervezésére felhívást bocsát ki az osztály.

Elnök jelenti, hogy a kirándulások részére külön 3-ad osztályú kocsik rendelkezésre bocsátását kérte a m. á. v. igazgatóságától. A m. á. v. igazgatósága a kérést teljesítette. Hasonlólag kérés intézendő az igazgatósághoz a kerékpárosoknak a vonaton való cél szerű elhelyezése tárgyában is.

ERDÉLYI MÚZEUM